

תלמוד

מסכת בבא קמא

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(10x4)	—	40 נקודות
פרק שני	—	(11x4)	—	44 נקודות
פרק שלישי	—	(4x4)	—	16 נקודות
סך הכול	—			<u>100 נקודות</u>

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טייטה" בראש כל עמוד המשמש טייטה.
כתיבת טייטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (40 נקודות)

ענה על ארבע מן השאלות 1-5 (לכל שאלה – 10 נקודות).

1. תשלומי נזיקין והאיסור להזיק

א. "אמר רב פפא יש מהן כיוצא בהן ויש מהן לאו כיוצא בהן".

על פי הגמרא, כתוב תולדה אחת של רגל שהיא "כיוצא בו", וכתוב את התולדה של רגל "שאינה כיוצא בו".

(2 נקודות)

ב. עיין בדברי הרב איסר זלמן מלצר שלפניך, וענה על השאלות שאחריהם.

והינה ידועה החקירה אם חיוב נזקין הוא מצד שהתורה הטילה דין שמירה על הבעלים ומחויבים בעד חסרון שמירתם, או דהבעלים מחויבים לשלם כשממונם הזיק, ושמירה היא פטור שפטרה התורה להבעלים משום אונס כיוון ששמרו כראוי. והינה מלשון הרמב"ם שכתב "כל נפש חיה שהיא ברשותו של אדם שהזיקה, הבעלים חייבים לשלם, שהרי ממונם הזיק", משמע דזהו עיקר טעם לחיוב תשלומין, ולא דבשביל זה מחויב בשמירה.

(הרב איסר זלמן מלצר, אבן האזל, הלכות נזקי ממון, פרק א', הלכה א')

(1) מדוע הבעלים חייבים בתשלומים על הנזק שהזיק ממונם, לפי כל אחת מצדדי החקירה?

(2) על פי הרב איסר זלמן מלצר, איזה מן הצדדים בא לידי ביטוי בדברי הרמב"ם? בתשובתך כתוב מאילו מילים

בדברי הרמב"ם למד זאת הרב איסר זלמן מלצר.

(5 נקודות)

ג. עיין בדברי הרב אהרן ליכטנשטיין שלפניך, וענה על השאלה שאחריהם.

הרי דברים קל וחומר, אם אדם מצווה להשיב אבדת חברו, ודאי שהוא נאסר לאבד את ממון חברו. יתרה מזו, מצוות השבת אבדה כוללת בתוכה לא רק את החזרת החפץ האבוד, אלא גם את מניעת המצב של איבוד. לפיכך, קל וישיר הוא המעבר מדין השבת אבדה לאיסור להזיק.

(שיעורי הרא"ל – דינא דגרמי, עמ' 169-179)

הרב ליכטנשטיין למד ממצוות השבת אבדה שיש איסור להזיק.

הסבר את הלימוד של הרב ליכטנשטיין. (3 נקודות)

2. הפורץ גדר בפני בהמת חברו

א. "אמר מר הפורץ גדר בפני בהמת חברו היכי דמי אילימא בכותל בריא בדיני אדם נמי ניחייב".

(1) על פי רש"י, הסבר בעבור מה הפורץ חייב לשלם, ומדוע.

(2) רש"י טען שאין לחייב את הפורץ בעבור נזקי הבהמה.

מהו הנימוק של רש"י לטענה זו?

(4 נקודות)

ב. עיין בדברי הרמב"ם ובדברים של חכמי לוניל שלפניך, וענה על השאלה שאחריהם.

רמב"ם: הפורץ גדר לפני בהמת חברו ויצאת והזיקה, אם היה גדר חזק ובריא – חייב.

(רמב"ם, הלכות נזקי ממון, פרק ד', הלכה ב')

חכמי לוניל: הא אמרינן בגמרא שאין ה'לסטים חייבין אלא אם כן הכישוה והדריכוה למקום הנזק.

(שו"ת הרמב"ם, סימן תלב)

הסבר את קושיית חכמי לוניל על הרמב"ם. (2 נקודות)

ג. עיין בדברי הרמב"ם שלפניך, וענה על השאלה שאחריהם.

הפרש גדול יש בין 'לסטים שפרצו הדיר ובין חברו שפרץ לפני בהמתו. שה'לסטים כוונתם לגנוב הבהמה, לפיכך כל זמן שלא הוציאוה מרשות בעלים לא נתחייבו ולא נעשית ברשותם, ובעת שיוציאוה נעשית ברשותם ונתחייב בנזקיה, אבל אם הניחוה שם – הרי לא עשו הנזק שנתכוונו לו, שהוא הגנבה, ולפיכך פטורין. אבל הפורץ גדר לפני בהמת חברו אין כוונתו לגנוב, ולא נתכוון אלא שתצא הבהמה ותזיק ויתחייבו הבעלים בנזקיה, ולפיכך הוא חייב באותו נזק כדין כל מזיק. וזהו הפרש בין 'לסטים ובין פורץ בהמת חברו.

(שו"ת הרמב"ם, סימן תלב)

על פי הרמב"ם, הסבר את ההבחנה בין 'לסטים שפרצו גדר ובין אדם שפרץ גדר בפני בהמת חברו. בתשובתך הסבר

כיצד הרמב"ם מיישב את הקושיה של חכמי לוניל. (4 נקודות)

3. נזקי אש – ליבה וליבתה הרוח

"ת"ר ליבה וליבתה הרוח אם יש בליביו כדי ללבותה חייב ואם לאו פטור. אמאי ליהווי כזורה ורוח מסייעתו".

א. הסבר את קושיית הגמרא על הברייתא. (2 נקודות)

ב. (1) הסבר את התירוץ של רב אשי לקושיית הגמרא.

(2) כתוב הבדל עקרוני בין שלושת התירוצים הראשונים – של אביי, של רבא ושל ר' זירא – ובין התירוץ של רב אשי.

(4 נקודות)

ג. עיין בדברי הרמב"ם ובדברי הראב"ד שלפניך, וענה על השאלה שאחריהם.

רמב"ם: ליבה וליבתו הרוח חייב, שהרי הוא גרם, וכל הגורם להזיק – משלם נזק שלם.

ראב"ד: ואיך לא הפליג כמו שמפליג בברייתא אם יש בליביו כדי ללבותה חייב ואם לאו פטור.

(הלכות נזקי ממון, פרק י"ד, הלכה ז')

(1) הסבר את קושיית הראב"ד על הרמב"ם.

(2) עיין בדברי ה"מגיד משנה" שלפניך, וענה על השאלה שאחריהם.

והייתי סבור לתרץ שדעת רבנו ז"ל היה לפסוק כאחת מן האוקימתות שנאמרו על זאת הברייתא, דאביי

ורבא ודר' זירא... ולפי אוקימתות אלו דברי רבנו כפשטן קיימין.

(הרב וידאל די טולושא, מגיש משנה, שם)

ה"מגיד משנה" טען שהרמב"ם פסק כאחת מן האוקימתות של האמוראים לברייתא.

הסבר כיצד טענה זו מיישבת את קושיית הראב"ד.

(4 נקודות)

4. עין תחת עין – ממון ופסיקה בדיני חבלות כיום

- א. (1) נזקי אדם באדם ונזקי אדם בשור גובים בארץ־ישראל ולא גובים בבבל. הסבר את הטעם להבדל זה.
(2) על פי מסקנת הגמרא, כתוב את שני התנאים שבמקרה שהם יתקיימו – "עבדין שליחותייהו" בבבל.
(4 נקודות)

ב. עיין בדברי הרב אברהם יצחק הכהן קוק, וענה על השאלות שאחריהם.

בכל מה שנתן רשות לבית דין לעשות לפי שעה דבר שלא על פי דין תורה, צריכים הם שלא להנהיג בדבר זה שום תואר וצורה של משפט האמור בתורה, שלא יביא הדבר לידי טעות, שהם מוסיפים על התורה או משנים אותה, חלילה, אלא יעשו היכר שאין עושים דבר זה כי אם מצד צורך השעה ולא מדין תורה. ומטעם זה החמירו מאוד גאוני בבל, שבמקום שפוסקים קנס במידי דלא עבדין שליחותייהו אלא מפני צורך השעה, שלא לומר דבר קצוב כמה ייתן המתחייב, שזה יהיה כבר כמו משפט של תורה, ובאמת אין כוח לבית דין שאינם סמוכים לדין תורה במידי דלא עבדין שליחותייהו, אלא מנדין את החייב עד שייתן כראוי, וכשרואים שנתן כשיעור הראוי לפי אומד הדעת שיתפייס הניזוק, די בכך.

(הרב אברהם יצחק הכהן קוק, שו"ת משפט כהן, סימן קמ"ג)

- (1) מהו המנהג של גאוני בבל שהרב קוק מזכיר בדבריו?
(2) מהו העיקרון ההלכתי שעל פיו הרב קוק מנמק את מנהג הגאוני?
(4 נקודות)

ג. עיין בדברי הרב יעקב אריאל, וענה על השאלה שאחריהם.

השאלה הנוקבת היא – אם אכן משה אמת ותורתו אמת, מדוע כתבה התורה את הדברים בנוסח מטעה? הרי יכלה התורה לכתוב מפורש ממון תחת עין? והתשובה לכך היא שבכוונה נכתבו הדברים בנוסח זה בדווקא. מבחינה עקרונית, תאורטית בלבד, אכן העונש היה חייב להיות "עין תחת עין" ממש, אולם התרגום המעשי של החיוב הוא תמיד ממון. התורה שבכתב עוסקת ברעיון המופשט, בעוד שיישומו מתפרש על ידי התורה שבעל פה... התורה שבכתב מביעה את הדרישה הרעיונית, התורה שבעל פה – את הביצוע המעשי.

(הרב יעקב אריאל, מאהלי התורה, עמ' 132-134)

על פי הרב יעקב אריאל, מדוע לא נכתב בתורה במפורש "ממון תחת עין"? (2 נקודות)

5. סומא – חייב במצוות או פטור מן המצוות

א. "אמר רב יוסף מריש הווה אמינא... והשתא דשמעית להא..."

מדוע העדיף בתחילה רב יוסף שיפסקו הלכה כרבי יהודה, ומדוע התחרט לאחר מכן? (2 נקודות)

ב. (1) על פי בעלי התוספות, הסבר את הסתירה בין דברי רבי יהודה בברייתא ש"סומא פטור מן המצוות"

ובין דבריו במשנה במסכת מגילה "שכל שלא ראה מאורות מימיו, לא יפרוס על שמע".

(2) הסבר את תשובת בעלי התוספות לסתירה שכתבת בתת-סעיף הקודם, ב(1).

(4 נקודות)

ג. בעלי התוספות הקשו מחיוב האישה במצוות על חיוב סומא במצוות.

הסבר את הקושיה של בעלי התוספות, והסבר את התירוץ שלהם לקושיה זו. (4 נקודות)

פרק שני (44 נקודות)

ענה על ארבע מן השאלות 6-10 (לכל שאלה – 11 נקודות).

6. נפלה לגינה ונהנית; ומבריא ארי מנכסי חברו

א. "נפלה לגינה ונהנית משלמת מה שנהנית".

(1) על פי מסקנת הגמרא, יש שני אופנים של הנאת הבהמה שבכל אחד מהם חל דין המשנה "משלמת מה

שנהנית". כתוב את שני האופנים האלה.

(2) בהמה נפלה על ערוגה בגינה ואכלה מערוגה אחרת אך לא יצאה מן הגינה.

מהו הדין על פי רב כהנא, ומהו הדין על פי רבי יוחנן?

(6 נקודות)

ב. (1) אדם שהבריא ארי מנכסי חברו – האם בעל הנכסים צריך לשלם לו, ומדוע?

(2) אדם הבריא ארי מעדר של חברו – על פי ר"י המובא בתוספות, באיזה מקרה דינו כמבריא ארי, ומדוע,

ובאיזה מקרה אין דינו כמבריא ארי, ומדוע?

(5 נקודות)

7. שומר אבדה – מחלוקת רבה ורב יוסף

א. (1) "איתיביה רב יוסף לרבה... נגנבה או אבדה חייב באחריותה".

הסבר את קושיית רב יוסף על דברי רבה.

(2) הסבר את תשובת רבה לקושיית רב יוסף.

(4 נקודות)

ב. (1) "איתיביה לעולם הוא חייב עד שיחזירנה...".

הסבר את קושיית רב יוסף על דברי רבה.

(2) "אמר ליה מודינא לך בבעלי חיים...".

על פי תשובת רבה, באיזה מקרה הוא חולק על רב יוסף, ומדוע, ובאיזה מקרה הוא מסכים לדעתו, ומדוע?

(4 נקודות)

ג. בעלי התוספות שאלו מדוע לא השיב רבה את התשובה שבסעיף ב(2) לקושיה שבסעיף א(1).

הסבר תשובה אחת של בעלי התוספות לשאלתם. (3 נקודות)

8. "הנותן דינר זהב לאישה..."

- א. "הנותן דינר זהב לאישה ואמר לה היזהרי בו של כסף הוא".
 (1) מהו הדין במקרה שהאישה הזיקה לדינר, ומדוע?
 (2) מהו הדין במקרה שהאישה פשעה בשמירה והדינר אבד, ומדוע?
 (5 נקודות)
- ב. "ההוא גברא דבטש בכספתא דחבריה... דקא טעין מרגניתא".
 (1) על פי בעלי התוספות, אפילו במקרה שיש עדים להימצאותה של מרגנית בכספת, היה רב אשי מתלבט אם לחייב את המזיק בעבור המרגנית.
 על פי בעלי התוספות, כתוב מדוע אפשר לומר שהמזיק פטור מלשלם בעבור המרגנית גם אם יש עדים.
 (2) בעלי התוספות כתבו: "ולא דמי לדינר זהב דלעיל".
 על פי בעלי התוספות, מדוע היינו חושבים שיש דמיון בין המקרה שבו הופקד דינר זהב בידי אישה ובין המקרה שבו אדם הזיק לכספת של חברו, ומדוע לפי המסקנה של בעלי התוספות המקרים אינם דומים?
 (6 נקודות)

9. גידול בהמה

- א. (1) על פי רש"י, הסבר בלשונך מדוע אסור לגדל בהמה דקה בארץ-ישראל.
 (2) על פי בעלי התוספות, אסור לגדל בהמה דקה בארץ-ישראל אף על ידי אחרים.
 כתוב הוכחה אחת שהביאו בעלי התוספות לדבריהם מסוגייתנו.
 (5 נקודות)
- ב. (1) המשנה במסכת שביעית פוסקת: "אין עושין סחורה בנבלות וטרפות".
 בעלי התוספות הקשו ממשנה זו על דברי הגמרא "אין מגדלין חזירים בכל מקום".
 הסבר את הקושיה של בעלי התוספות (שים לב: אין מדובר בתוספות שהוזכרו בסעיף א).
 (2) הסבר את התירוץ של בעלי התוספות לקושיה זו.
 (6 נקודות)

10. האם יש אומד בניזקין?

- א. "איבעיא להו יש אומד לנזיקין או אין אומד לנזיקין".
 הסבר בלשונך את הנפקא מינה אם יש או אין אומד בניזקין. (3 נקודות)
- ב. "תא שמע הכהו... על אוזנו וחירשו עבד יוצא בהן לחירות... כנגד אוזנו ואינו שומע אין עבד יוצא בהן לחירות".
 הגמרא ניסתה להוכיח מדברי הברייתא האלה ש"יש אומד לנזיקין".
 (1) הסבר את הוכחת הגמרא.
 (2) הגמרא דחתה את ההוכחה מדברי הברייתא. הסבר את דחיית הגמרא.
 (5 נקודות)
- ג. לפי מסקנת הגמרא, יש שני סוגי אומד בניזקין. הסבר בלשונך את שני הסוגים. (3 נקודות)

פרק שלישי – קטע שלא נלמד (16 נקודות)

לפניך קטע מן הגמרא במסכת בבא קמא, דף כז, ע"א-ע"ב.

למד את הקטע (היעזר בפירושו רש"י), וענה על השאלות לפי ההוראה שבעמוד 10.

המניח פרק שלישי בבא קמא

מתני' המניח יאת הכר ברה"ר ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור ואם הוזק בה בעל החבית חייב בנוקו:

גמ' אמאי פטור

איבעי ליה לעיוני ומיזל אמרי דבי רב משמיה דרב בממלא רה"ר כולה חביות שמואל אמר באפילה שנו רבי יוחנן אמר בקרן זוית אמר רב פפא לא דיקא מתניתין אלא או כשמואל או כרבי יוחנן דאי כרב מאי אריא נתקל אפילו שבר נמי אמר רב זביד משמיה דרבא הוא הדין דאפי' שבר והאי דקתני נתקל איידי דבעי למתני סיפא ואם הוזק בה בעל חבית חייב בנוקו דדוקא נתקל אבל שבר לא מאי טעמא הוא דאזיק אנפשיה קתני רישא נתקל אמר ליה ר' אבא לרב אשי הכי אמרי במערבא משמיה דר' עולא "לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים

פירוש רש"י:

המניח את הכר. ושברה פטור. בגמרא [ע"ב] מפרש טעמא: ואם הוזק בה. הנתקל: בעל החבית חייב. מפרש בגמ' [שס]: בקרן זוית. כשנכנסין ממנו למנוי מן הכר הניחה כלל המנוי אלל הקרן וכשהחזיר זה פניו לא ראה אותה: אלא אי כשמואל אי כר' יוחנן. שהמניח לא פשע הלכך דוקא נתקל אלל שבר ברזון חייב: דוקא נתקל אלל שבר. ברזון ואח"כ הוזק בחרסיו פטור בעל החבית דליהו הוא דאזיק אנפשיה: סגא רישא. נמי נתקל: לפי שאין דרך בני אדם כו'. אמתני' מהדר ללא תימא באפילה אוי' בקרן זוית אלא אפי' באורה פטור הנתקל ודקשיא לך איבעי ליה עיוני ומיזל אין דרך בני אדם להתבונן בדרכים:

ענה על ארבע מן השאלות 11-15 (לכל שאלה – 4 נקודות).

11. "אמאי פטור... כולה חביות".

הסבר את שאלת הגמרא על המשנה ואת תשובתו של רב לשאלה.

12. "שמואל אמר... בקרן זוית".

הסבר את תשובותיהם של שמואל ושל ר' יוחנן לשאלת הגמרא (שנזכרה לעיל בשאלה 11).

13. "אמר רב פפא... אפילו שבר נמי".

הסבר מדוע דברי המשנה מתאימים לדברי שמואל ור' יוחנן ומדוע הם אינם מתאימים לדברי רב.

14. "אמר רב זביד... קתני רישא נתקל".

הסבר את תשובת רב זביד בשם רבא לקושיית רב פפא, והסבר מדוע ברישא של המשנה כתוב "נתקל" ולא "שבר".

15. "אמר ליה ר' אבא... להתבונן בדרכים".

הסבר את תשובתו של עולא לשאלת הגמרא בתחילת הסוגיה, וכתוב הבדל עקרוני בין שלושת התירוצים –

של רב, של שמואל ושל ר' יוחנן – ובין התירוץ של עולא.

בהצלחה!

נספח — חוברת דפים ממסכת בבא קמאהנחיות לנבחן

בחוברת שלפניך דפי גמרא מתוך תוכנית הלימודים.
בדפים אלה מובאות הסוגיות שבהן עוסקות השאלות בפרק ראשון ובפרק שני במבחן.

מפתח הדפים בחוברת:

עמודים 3-6	—	דף ב, ע"א — דף ג, ע"ב
עמודים 8-13	—	דף נה, ע"ב — דף נח, ע"א
עמודים 14-15	—	דף נט, ע"ב — דף ס, ע"א
עמוד 17	—	דף סב, ע"א
עמודים 18-19	—	דף עט, ע"ב — דף פ, ע"א
עמוד 20	—	דף פב, ע"ב
עמודים 21-22	—	דף פד, ע"א — דף פד, ע"ב
עמודים 24-25	—	דף פו, ע"ב — דף פז, ע"א
עמוד 27	—	דף צא, ע"א

מסורת הש"ס

א) שקלים פיה היא כריתות 3; ב) שנת מט: עב ו[שין] שקלים פיה היא, א) שנת עה: לו: כריתות 10, ד) כלס פיה מ"א, ה) [שמות כל-כבן] (שם כב, ו) ו[ע' מוס'] ר"ה 3, ד"ה ארבעה ונע"ק, ה) [שין מוספת] רשע שנת ד"ה ילאומן, ו) ז"ל ובמילה, ז) ז"ל פירושו, ח) עין במהר"ם, ט) ו[ע' מוס'] שנת עב: ד"ה משום ועוד שם לו: ד"ה ולר"א דמחייב, ט) עין במהר"ם כסם גליון.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ולא מללא חזי לה. לקמן י ע"א: בא"ה והא דאמרין לקמן ג ע"ב: בא"ה דעונשין פסוקו מן הדין. עין לקמן ד ע"ב מוס' ד"ה ועוד עין כש"י מינה יא ע"ב ד"ה לנתו: בא"ה ובמלתי הניא וכן עוד במלכותי כריתות משפטים כפסוקי וטכחו לו מנכו אם על הטיחה חייב על המורה לרשע אלא שאין עונשין מן הדין:

מוסף רש"י

במייבט הארץ. שנת לו לאדם לנצות מועט מקרקע עתה ולא לנצות הכנה מניכוס (גיטין סח).

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

ב.

עין משפט
גר מצוה

א א מיי פ"א מהל' מקן ממון ג' י סגמ עשין סו ולקמן רפט טושיע ח"מ פ"י שפט ספיף א: ב ב מיי שם פ"י ה' ג ופ"י הלכה א סגמ עשין סח טושיע ח"מ פ"י מ' ספיף א: ג ג מיי שם פ"י ה' א סגמ עשין סט טור ש"ע ח"מ פ"י מ' ספיף א: ד ד מיי שם פ"א ה' ג סגמ עשין סו טושיע ח"מ פ"י שפט ספיף א: ה ה מיי שם פ"א הלכה א סגמ עשין סט טור ש"ע שם ספיף ג ופ"י מ' ספיף א: ו ו מיי שם פ"א הלכה א ופ"י סגמ שם טושיע ח"מ פ"י שפט ספיף יח: ז ז מיי פ"ו מהל' שנת הלכה א סגמ לזיון סה: ח ח מיי שם פ"א ה' א: ט ט י ב מיי שם הלכה א י ל מיי פ"ד מהל' שאר אבות הטומאה ה' ג סגמ עשין מו: יא יא מיי שם פ"א ה' א סגמ שם:

רבינו חננאל

פירוש רבינו חננאל מסכת בבא קמא פירק ראשון: ארבעה אבות בשם השם אמרן ארבעה אבות והדיבור והדיבור לא השור כהרי המבעה כו' ובעין מרקתא אבות מכלל דאיכא תולדות, תולדותיהון כיוצא בהן אי לא. גבי שבת תנן אבות מלאכות תולדותיהון כיוצא בהן, בשגגה בין אבות בין תולדות חטאת, במידו סקילה. פי' אבות, ורוע תולדות, נטע ויכרעה בו, וכן הארבעים חסר אחת, כולן כענין הוה פירושו. ומאי טעמי קרן להאי אב ולהאי תולדה, ופשטי דאי עביד ב' אבות או ב' תולדות חייב תורת, אב ותולדה ידידה אינו חייב אלא אחד. ואקשי ולי' אלעזר דמחייב על אב ותולדה ידידה תרתי, מאי. דתנן אמר ר' עקיבה שאמתי את ר' אליעזר העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת מהו כו' עד חייב על כל אחת ואחת. ופשטי לה כנמרא. תולד' מלאכות כמלאכות דמיין אי לא. ופשט ליה ורודרי מלאכות כמלאכות דמיין. ופרקי הן דהואי במשכן קרי ליה אב. ומלאכה דלא הואי במשכן קרי ליה תולדה. ודבוי רבי אליעזר מפורשים הן בכריתות פירק אמרו לו. גבי טמאות תנן אבות טמאות כו',

ארבעה אבות נזיקין. אית דוכתא דלא מני הן כמו הכא ובגמרא גבי שלש עשרה אבות נזיקין ובארבעה מחוסרי כפרה (כריתות דף ט:). ואית דוכתא דקמני הן דקמני ארבעה שומרין הן (שבוטות ד' מט). וארבעה ראשי שנים הן (ר"ה ד' ג, ושם) (גליון, ור"א אמאי לא קאמר ארבעה אבות נזיקין הן דקמני ד' ראשי שנים הן וי"ל שלא בא אלל להארי ארבע אבות הללו לא ראי זה כראי זה וקטא קשה דבגמרא מוכח דנחית תנא למניינא מדפריך ותנא דידן מאי טעמא לא מני הני לכך י"ל דיש מקומות דלא מני הן דלאשכחן בארבעה מחוסרי כפרה"ע (כ"כ):

השור והבור. פי' בקונטרס כסדר שנתכחו בפרשה סדרן צמשנה (א) וע"ג. ולמ"ד תנא שור לרגלו לא הו כסדר הפרשה דרגל נפקא לן מושלח את בעירה דכתיב בטר צור מ"מ שם שור כתיב קודם בפרשה דהיינו נגיחה דקין ולמ"ד מצעה זה אדם א"ע"ג ללכת בצעה ישלמנה דהיינו אדם דאזיק שור לא חש לשנותו כסדר הפרשה לפי שרמוק כל כך ושנאו כסדר לא הרי דסיפא שמצעה קודם להצער ור"ת פי' דשם אדם כתיב בפרשה קודם כי יגנוז איש שור והוא אחד מאבות נזיקין דקמני לה בצרייתא בגמרא:

הרי השור כהרי המבעה. פירוש אין קולמו של שור כקולמו של מצעה דמפרש לקמן בגמ' למ"ד תנא שור לקרנו ומצעה לשני משום ששור כוונתו להזיק ומצעה אין כוונתו להזיק ולפיכך אי כתב רחמנא שור לא אתי מצעה מנייה שהוא קל מנייה ואין פירושו כשאר מקומות שנתלמוד לא ראי זה כראי זה וקטא קשה דבגמרא מוכח דנחית תנא למניינא מדפריך ותנא דידן מאי טעמא לא מני הני לכך י"ל דיש מקומות דלא מני הן דלאשכחן בארבעה מחוסרי כפרה"ע (כ"כ):

השור והבור. פי' בקונטרס כסדר שנתכחו בפרשה סדרן צמשנה (א) וע"ג. ולמ"ד תנא שור לרגלו לא הו כסדר הפרשה דרגל נפקא לן מושלח את בעירה דכתיב בטר צור מ"מ שם שור כתיב קודם בפרשה דהיינו נגיחה דקין ולמ"ד מצעה זה אדם א"ע"ג ללכת בצעה ישלמנה דהיינו אדם דאזיק שור לא חש לשנותו כסדר הפרשה לפי שרמוק כל כך ושנאו כסדר לא הרי דסיפא שמצעה קודם להצער ור"ת פי' דשם אדם כתיב בפרשה קודם כי יגנוז איש שור והוא אחד מאבות נזיקין דקמני לה בצרייתא בגמרא:

ארבעה אבות נזיקין. אבות קרי להן דמכין קרא צהדיא ובגמרא [ג.א.] מפרש הי ניהו תולדות: השור והצור כו'. כסדר שהן כמזינין בפרשה"ע סדרן צמשנה דפרשה ראשונה נאמרה צור שניה צבור: מצעה. מפרש בגמ' [ג.א.]: הבעה. כי תלא אש:

אבות נזיקין השור והבור והמבעה וההבער לא הרי השור כהרי המבעה ולא הרי המבעה כהרי השור ולא זה וזה ביש בהן רוח חיים כהרי האש שאין בו רוח חיים ולא זה וזה שדרבן לילך ולהזיק כהרי הבור שאין רבבו לילך ולהזיק הצד השוה שבהן שדרבן להזיק ושמירתן עליך וכשהזיק יחב המזיק לשלם תשלומי נזק"ב במייבט הארץ: גמ' מדרקתני אבות מכלל דאיכא תולדות תולדותיהון כיוצא בהן או לאו כיוצא בהן גבי שבת תנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת אבות המכלל דאיכא תולדות תולדותיהון כיוצא בהן לא שנא אב חטאת ולא שנא תולדה חטאת לא שנא אב סקילה ולא שנא תולדה סקילה ומאי איכא בין אב לתולדה נפקא מינה דאיילו עביד שתי אבות בהדי הדדי או גמי שתי תולדות בהדי הדדי מחייב אבל חדא וחדא ואילו עביד אב ותולדה ידידה לא מחייב אלא חדא ולרבי אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב אמאי קרי לה תולדה הך דהוה במשכן חשיבא קרי ליה אב הך דלא הוה במשכן חשיבא קרי לה תולדה גבי טומאות תנן אבות הטומאות להשרץ והשכבת זרע וטמא

התם פירושו אין חומרא של זה כחומרא של זה ולכן אין החומרות גורמות זה הדין אלא הגד השוה שבהן גורם הדין ושניה כאלו התלמוד פירושו מבאר מקומות משום דהזכיר החמור תמילה בלא זה וזה שיש בהן רוח חיים: ור"א זה וזה שיש בהן רוח חיים בהרי האש. גבי שור ומצעה לא הולך לפרש החומרא כי הכא משום דחד מחד קל למצוא חומר באחד מה שאין בהצירו והא דלא מני הכא לא הרי האש כהרי השור ומצעה כדקמני לעיל לא הרי המבעה כהרי השור משום שלא היה יכול למצוא חומרא מה שאין בשניהם דאי משום דכח אחר מעורב בו ואין הולך לדעתו כמו שזכר אין זה חומרא * מללא חשיב לה גבי חומר בלש מצבור * והא דאמרין לקמן (דף ג: ודף א.) גבי אצו וסבינו מאי שנא אש דכח אחר מעורב בו ואין הולך לדעתו ה"ק מאי שנא אש שא"ע"פ שכן אחר מעורב בו ראי להחייב בו משום שהוא ממונך ושמירתו כו' ובסיפא גבי צור הוה מני למימר לא הרי הצור שחמילת עשייתו לנוק כהרי אלו ולא חש לפי שהפסיק בלש וצור לא רצה לשנות קודם אש דאי הוה אש מנייה דכולהו אתי מצור וחד מהן כדאמרין בגמ' (ד' ה:) והתנא האריך להגדיל תורה ויאדיר וקטא קשה דמשמע * דעונשין ממון מן הדין * וצמלמתי תנא כי יפתח וכי יכרה אש על הפתיחה חייב על הכרייה לא כל שכן אלא ללמדך שאין עונשין ממון מן הדין ומיניה צפרק הפרה (לקמן מט: ושם) דריש ליה לדרשא אחרינא שעל עסקי פתיחה וכרייה בלא לו או להציא כורה אחר כורה שסילק מעשה ראשון (לקמן נא:). ונע' מוס' לקמן ד' ד"ה ועדים:

ור"ב איעזר אמאי קרי ליה אב. ור"א וימא דנפקא מינה לענין התראה שצריך להתרות תולדה משום אב דידה כדאמרין צפרק תולין (שבת דף קלח.) משמך משום מאי מתרין ציה רצה אמר משום צורר רבי זירא אמר משום מרקד וי"ל דהכי * פריך משום מאי מתרין ציה שהוא חייב רצה אמר משום צורר אבל התרו בו משום מרקד פטור דכיון שהוא מתרה צדצר שאין דומה סבך שמלעניו בו ופטור אבל אש התרו בו ואמר אל תשמר חייב ועי"ל דזהו שממרך הך דהואי צממשן קרי ליה אב וצריך להתרות תולדה בשמה * ועוד דנוטע ומבשל אין צריך להתרותו משום אב ואם התרה משום המולדה חייב ופ"ה לא חשיב ליה צפרק כלל גדול: * הך דהואי במשכן חשיבא קרי ליה אב הך דלא הואי במשכן חשיבא קרי ליה תולדה. ולפי הך גירסא בא לאפוקי כמה מלאכות שלא היו חשויני והיו צממשן תולדות נינהו ולא אבות מלאכות כדאמרין צפרק בנה טומנין (שבת דף מט:). הם העלו הקרשים מקרקע לעגלה דהיינו הכנסה ומושיע דציוטא אחת ואית דגרסי הך דהוה צממשן וחשיבא קרי לה אב הך דלא הוה צממשן ולא חשיבא קרי לה תולדה ולפי גירסא זו צריך לומר דבעי תרמי אצל חשיבא ולא הוה צממשן או איפכא הוה תולדה: דאילו

ג: עין משפט נר מצוה

בבא מציעא פ"ג הל' טו
נר מצוה הוא כסא
עליו יושב השם
היינו שיש לו עין
הוא עין השם

בבא מציעא פ"ג הל' טו
נר מצוה הוא כסא
עליו יושב השם
היינו שיש לו עין
הוא עין השם

רבינו הנאל

ורדקין נמי אמרי כי
קאמי רב פפי אתולדה
דמבעה רב. אלא אכחו
וניעו. פי' ורוק בליחה
עבה או רכה, כדאמי
בענין תלמיד שרק פני
רבו אמרי רב רוק קאמי.
אי בדר דניה זה הרוק.
ודאי הורק רוק פסוי
מפקדי אוחו. בין לרב ובין
לשמואל היינו בור. כי
קאמי רב פפי אתולדה
דאמי. וכן אבנו סבני
ומשאו שנהניו בראש הגג
ונפלו ברוח מצויה ודוק.
ואקשי' הני כי אש דמי
מה אש כח אחר מעורב
בה. ודאי הרוח משפיעה
במיתו. ולולי הרוח לא
היתה האש תולכת ומקת.
הני נמי כח אחר מעורב
בהן והוא הרוח רב.
ואוקימנא כי קאמי רב
פפי אתולדה דרגל, בחצי
פנא צדורות דרגל' גמרי
לה כדנתן היתה מבטנת
אז שהיו צדורות מנותות
מתחת רגליה ושיברה את
הכלים משלם חצי נוק.
אמרי קרי לה תולדה
דרגל לשלם מן העליה.
לרבא דמביעיא ליה,
אמאי קרי ליה תולדה
דרגל, לפיטרה בירשות
הרבים פסי' והמבעה, רב
אמר המבעה זה אדם
שני' אם תבעין בעיו.
וקימי' לך כרב דסוגין
דשפתין כותיה. ולא עוד
אלא אמרי קימי כותיה
ואליבא דריה שקלי וטרו.
ושמואל אמר לך מי כתי'
ביתא. שמואל אמר זה
השן, אך נחפשו עשו
נבעו מצפוניו כדמרגם
רב יוסף איכדין איתבליש
עשו אתגלין מטמורו.
ורב אמר לך מי כתי' בעיה.
מכרי קראי לא דייקן
לא כרב ולא כשמואל.
רב מאי טעמי' לא אמר
כשמואל. אמר תנא ליה
במיתו וכלל קרנו ושני
ורגלו. ושמואל אמר לך
תנא שור והוא הקרן.
תנא מבעה והוא השן.

ג: ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

משורר' למדנו. היינו קרן דשן ורגל פטורין צרה"ר ונאכזבו וסכינו
אין לחלק בין תמות למועדות ללא שייך לחלק אלא בצעלי
חיים וזאת היכי גמר משור מה לשור שכן צ"ח וכוונתו להזיק
ומפרש רש"ס דאמי מצור ושור ממה הלא ולקמן גבי הלא השור
דקאמר אציי לאמרי אכזבו וסכינו לא
גרס אי לרב דאמר כולם משורו למדנו
היינו שור דלרב א"ש בצמה הלא
אמי כדפרשי' אכל קשה כיון דמצור
נמי יליף לפטרו זהו כלים כבור ולקמן
בהמניח (דף קמ"ג) מחייב זהו רב
כלים גבי נצטר כדו:

וממונך. ללא ממונא הוא וכן
גבי אש *דפשיטא דלא הליק גלישו
של מצורו כאלו של אחר דחייב:
תולדה ישן. הוא מצי למפרך
לקמן מוקי ממניחין
גישן שדרכו להזיק וקרי ליה אש
אלא דגלאו הכי פריך שפיר:
והתנן אדם מועד לעושים. לא
פריך דישן נמי הוא אש
כדכרש עלה בגמרא צ"ל כילד (לקמן
דף ק"ו): מפעל תחת פלע דהא לא
מיימי הכא קרא אלא מיימי דהוי
מיואצו צו: בייחן וניעו. פירש
הקונטרס מי האף וקשה לר"ת
דצ"ל דס הגדה (מה דף נ"ה) וסס קמני
כיוו וניעו ומי האף ונראה לכיוו
הוא היולא מן הגרון ככח וניעו הוא
היולא מן הפה על ידי נעוועט *.
לפוטרו ברה"ר. וזאת אמאי
פשיטא ליה טפי
מלשם מן העליה וי"ל כיון דמן
הדין היה משלם נוק שלם ואמי
הלכתא דלא משלם אלא חצי נוק
אם כן אמי הלכתא להקל ולא
להחמיר: אמאי קרי לה תולדה
דרגל. אע"ג דממי לרגל כיון שדינה
חלוק היה לו לקרות לה שם צפני
עממה: כדמלתנן רב יוסף.
נקט רב יוסף לפי שהיה צקי צמרגום
שיש כמה ענייני מרגום ולא כדפירש
צעלמא לפי שהיה סגי נהור ודברים
שככתם אי אמה רשאי לומר על פה
ולכן היה אומר מרגום דמשום עת
לעשות אמר התם * דשרי ואין לך
עת לעשות גדול מזה * *.
לא ראי הקרן שאין הנאה להזיקו.
ופשעה פשע שהיה לו לשמור
שורו שצקל היה יכול לשמור שאין
דמוקה להזיק כיון שאין הנאה להזיקה
אכל שן שיש הנאה להזיקה הוי כעין
אונס שלא היה יכול לשמרה כל כך
כיון שהשן לחוק לאכול להנאתו ולא
ראי השן שאין כוונתו להזיק ואין יורה
תקפה וצקל יכול לשמרה כדאי
הקרן דכוונתו להזיק ולר"ה תקפה
ואין יכול לשמרה כל כך יפה:
מדי

ואי דלא אפקרינהו אי לשמואל דאמר *כולם
מבורו למדנו היינו בור ואי לרב דאמר כולם
משורו למדנו היינו שור מאי שנא בור שכן
תחלת עשייתו לנוק וממונך ושמירתו עליך
הני נמי תחלת עשייתו לנוק וממונך ושמירתו
עליך אלא *תולדה דבור כבור וכי קאמר רב
פפא אתולדה דמבעה מאי ניהו אי לשמואל
דאמר לבעה זו שן הא אוקימנא תולדה דשן
כשן אי לרב דאמר מבעה זה אדם מאי אבות
ומאי תולדות אית ביה וכי תימא אב ניעור
תולדה ישן והתנן *אדם מועד לעולם בין
ער בין ישן אלא אכחו וניעו היכי דמי אי
בהדי דאזלי קמוקי יבחו הוה אי בתר דנייח
בין לרב בין לשמואל היינו בור אלא תולדה
דמבעה כמבעה וכי קאמר רב פפא אתולדה
דאש תולדה דאש מאי ניהו אילימא אבנו
סכינו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו
ברוח מצויה והזיקו היכי דמי אי בהדי
דאזלו קא מוקי היינו אש מ"ש אש דכח
אחר מעורב * בהן וממונך ושמירתו עליך הני
נמי כח אחר מעורב בהן וממונך ושמירתן
עליך אלא *תולדה דרגל כאלו וכי קאמר
רב פפא אתולדה דרגל רגל הא אוקימנא
תולדה דרגל כרגל * ובהצני נוק צדורות
דהלכתא גמירי לה ואמאי קרי לה תולדה
דרגל *ישלם מן העליה והא מבעיא בעי
רבא *דבעי רבא חצי נוק צדורות מגופו
משלם או מן העליה משלם לרבא מבעיא
ליה לרב פפא פשיטא ליה לרבא דמבעיא
ליה אמאי קרי לה תולדה דרגל *לפוטרה
ברה"ר: המבעה וההבער כו': מאי מבעה רב
אמר מבעה זה אדם ושמואל אמר מבעה זה
השן רב אמר מבעה זה אדם דכתיב *אמר
שומר אתא בקר וגם לילה אם תבעין בעיו
ושמואל אמר מבעה זה השן דכתיב *איך
נחפשו עשו נבעו מצפוניו מאי משמע
כדמלתנן רב יוסף איכדין איתבליש עשו
אתגלין מטמוריהו ורב מאי טעמא לא אמר
כשמואל אמר לך מי קתני נבעה ושמואל
מ"ט לא אמר כרב אמר לך מי קתני בועה
מכדי קראי לא כמכר דייקי ולא כמכר דייקי
רב מ"ט לא אמר כשמואל תנא *שור וכל
מילי דשור ושמואל נמי הא תנא ליה
שור אמר רב יהודה תנא שור לקרנו
ומבעה לשינו והכי קאמר לא ראי הקרן שאין
הנאה להזיקו בראי השן שיש הנאה להזיקה
ולא

בתשובה ותבקשו מחילה בעיו. אלמא צלם נבעו לשון גילוי הלך אמר מבעה זה השן דמבעה לשון
נגולה הוא דהיינו שן שפועמים נגולה ופועמים מוכסה: נבעה. דמשמע הוא עלמו נבעה נגלה מבעה קתני שהוא מבעה דבר אחר: צועה.
לשון צעיו: פנא שור לקרנו ומבעה לשינו. ולקמן ד' פריך רגל מאי שייכה: לא ראי הקרן שאין הנאה לו. בעל כרחי הכי מפרש לא
ראי הקרן שאין הנאה להזיקו כדאי השן כו' כלומר דאי כחך רחמנא קרן דחייב לא אחיא שן מנייה דקדן אין הנאה להזיקו שן יש הנאה להזיקו:
ולא

אי דלא אפקרינהו לשמואל דאמר. התם בהמניח את הכד (לקמן דף
קמ"ג) כל תקלה צור הוא ואע"ג דלא הפקיר היינו צור: ולרב
דאמר. כל תקלה שלא הפקירה משור למדנו מה שור שהוא ממונו ואם
הזיק חייב אף כל ממונו אם הזיק חייב: היינו שור. ולאו מולדה
דבור ניהו וצבור אמרן לעיל מולדה
דשור כי שור. ואפי' לשמואל נמי דאמר
מולדה דבור ניהו מאי חזית לאוקומי
מילתא דרב פפא אתולדה דבור מאי
שנא צור דחייב שכן מחילת עשייתו
וכו': הני נמי פהלא עשייתן. מחילת
מה שנעשו צור דהיינו כשהונמו לשם
היו עומדים לנוק: וכי קאמר רב
פפא. מולדה לאו כאלו דידה אתולדה
דמבעה: פלוגתא דשמואל ורב
דמבעה לקמן דשמעין: אדם ניעור
היינו אש: אדם מועד. ער וישן
בשיליה פ"ב: אלא. מולדה דאדם
היינו כיוו וניעו. כיחו רוק הפה
ניעו וחתם החוטם * (רוק היולא מתוך
גופיה אגב כח): אי צהרי דלזני
מוקי. שפלא על השיחאים וטנפיה
או לתוך המשקין ונמאסו: כמו הוא.
והיינו אדם גופו וחייב: אי צהרי
שהולק אדם צהרי: צין לרב צין
לשמואל היינו צור. דהא ודאי
תקלה דלפקרה היא: צרות מלויה.
ולא מחייב אכל צרות מלויה הוי
תולדה דאש שהרי אש נמי הרוח
מוליקה: דתא אחר מעורב צה. והוא
ליה לאסוקי אדעמיה: צהרי נוק
לזרות. שפיהא מהלכת והמזיה
לזרות צרגליה ושיצרו את הכלים
דקיי' להלכתא גמירי ליה למשה
מסיני דממונא הוא ולא קנס ואע"ג
דפלגא נוק של נגימה הוי קנס
כדאמרין לקמן [טו]. האי פלגא נוקא
ממונא הוא והלכך לאו מולדה דקדן
הוא אלא דרגל דמכח רגל הוא
דלחו וצרגל לא הוי דרגל משלם
נוק שלם והיינו דרב פפא: ואמאי
קרי לה תולדה דרגל. הואיל ואינה
משלמת כמותה: לשלם מן העליה.
שלא הזיקה יומר ממה שהיא שור
משלם הזיק מצינו כי רגל דכתיב
צה צרגלי' מייצב שדהו וגו' ולא היא
כי קרן דאין המזיק משלם אלא
מגופו דכתיב (שמות כ"ב) ומכרו את
השור החי וחלו את כספו ואם הזיק
יומר על כדי דמיו נפסק הניזק:
ולרצא אמאי קרי לה תולדה דרגל
לפטרו צרה"ר. כי רגל דרגל אינה
חייבת אלא"כ נכנסת לרשות הניזק
והזיקה דכתיב צה"כ ויילת את צעירה
וציער צדה אחר והיינו צרשות
הניזק: אמר שומר. אמר הקציה: וגם
אסא צקר. גאולה ללדיקים: וגם
לינה. משך לרשעים אם משונו

מבורו למדנו היינו בור ואי לרב דאמר כולם
משורו למדנו היינו שור מאי שנא בור שכן
תחלת עשייתו לנוק וממונך ושמירתו עליך
הני נמי תחלת עשייתו לנוק וממונך ושמירתו
עליך אלא *תולדה דבור כבור וכי קאמר רב
פפא אתולדה דמבעה מאי ניהו אי לשמואל
דאמר לבעה זו שן הא אוקימנא תולדה דשן
כשן אי לרב דאמר מבעה זה אדם מאי אבות
ומאי תולדות אית ביה וכי תימא אב ניעור
תולדה ישן והתנן *אדם מועד לעולם בין
ער בין ישן אלא אכחו וניעו היכי דמי אי
בהדי דאזלי קמוקי יבחו הוה אי בתר דנייח
בין לרב בין לשמואל היינו בור אלא תולדה
דמבעה כמבעה וכי קאמר רב פפא אתולדה
דאש תולדה דאש מאי ניהו אילימא אבנו
סכינו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו
ברוח מצויה והזיקו היכי דמי אי בהדי
דאזלו קא מוקי היינו אש מ"ש אש דכח
אחר מעורב * בהן וממונך ושמירתו עליך הני
נמי כח אחר מעורב בהן וממונך ושמירתן
עליך אלא *תולדה דרגל כאלו וכי קאמר
רב פפא אתולדה דרגל רגל הא אוקימנא
תולדה דרגל כרגל * ובהצני נוק צדורות
דהלכתא גמירי לה ואמאי קרי לה תולדה
דרגל *ישלם מן העליה והא מבעיא בעי
רבא *דבעי רבא חצי נוק צדורות מגופו
משלם או מן העליה משלם לרבא מבעיא
ליה לרב פפא פשיטא ליה לרבא דמבעיא
ליה אמאי קרי לה תולדה דרגל *לפוטרה
ברה"ר: המבעה וההבער כו': מאי מבעה רב
אמר מבעה זה אדם ושמואל אמר מבעה זה
השן רב אמר מבעה זה אדם דכתיב *אמר
שומר אתא בקר וגם לילה אם תבעין בעיו
ושמואל אמר מבעה זה השן דכתיב *איך
נחפשו עשו נבעו מצפוניו מאי משמע
כדמלתנן רב יוסף איכדין איתבליש עשו
אתגלין מטמוריהו ורב מאי טעמא לא אמר
כשמואל אמר לך מי קתני נבעה ושמואל
מ"ט לא אמר כרב אמר לך מי קתני בועה
מכדי קראי לא כמכר דייקי ולא כמכר דייקי
רב מ"ט לא אמר כשמואל תנא *שור וכל
מילי דשור ושמואל נמי הא תנא ליה
שור אמר רב יהודה תנא שור לקרנו
ומבעה לשינו והכי קאמר לא ראי הקרן שאין
הנאה להזיקו בראי השן שיש הנאה להזיקה
ולא

מבורו למדנו היינו בור ואי לרב דאמר כולם
משורו למדנו היינו שור מאי שנא בור שכן
תחלת עשייתו לנוק וממונך ושמירתו עליך
הני נמי תחלת עשייתו לנוק וממונך ושמירתו
עליך אלא *תולדה דבור כבור וכי קאמר רב
פפא אתולדה דמבעה מאי ניהו אי לשמואל
דאמר לבעה זו שן הא אוקימנא תולדה דשן
כשן אי לרב דאמר מבעה זה אדם מאי אבות
ומאי תולדות אית ביה וכי תימא אב ניעור
תולדה ישן והתנן *אדם מועד לעולם בין
ער בין ישן אלא אכחו וניעו היכי דמי אי
בהדי דאזלי קמוקי יבחו הוה אי בתר דנייח
בין לרב בין לשמואל היינו בור אלא תולדה
דמבעה כמבעה וכי קאמר רב פפא אתולדה
דאש תולדה דאש מאי ניהו אילימא אבנו
סכינו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו
ברוח מצויה והזיקו היכי דמי אי בהדי
דאזלו קא מוקי היינו אש מ"ש אש דכח
אחר מעורב * בהן וממונך ושמירתו עליך הני
נמי כח אחר מעורב בהן וממונך ושמירתן
עליך אלא *תולדה דרגל כאלו וכי קאמר
רב פפא אתולדה דרגל רגל הא אוקימנא
תולדה דרגל כרגל * ובהצני נוק צדורות
דהלכתא גמירי לה ואמאי קרי לה תולדה
דרגל *ישלם מן העליה והא מבעיא בעי
רבא *דבעי רבא חצי נוק צדורות מגופו
משלם או מן העליה משלם לרבא מבעיא
ליה לרב פפא פשיטא ליה לרבא דמבעיא
ליה אמאי קרי לה תולדה דרגל *לפוטרה
ברה"ר: המבעה וההבער כו': מאי מבעה רב
אמר מבעה זה אדם ושמואל אמר מבעה זה
השן רב אמר מבעה זה אדם דכתיב *אמר
שומר אתא בקר וגם לילה אם תבעין בעיו
ושמואל אמר מבעה זה השן דכתיב *איך
נחפשו עשו נבעו מצפוניו מאי משמע
כדמלתנן רב יוסף איכדין איתבליש עשו
אתגלין מטמוריהו ורב מאי טעמא לא אמר
כשמואל אמר לך מי קתני נבעה ושמואל
מ"ט לא אמר כרב אמר לך מי קתני בועה
מכדי קראי לא כמכר דייקי ולא כמכר דייקי
רב מ"ט לא אמר כשמואל תנא *שור וכל
מילי דשור ושמואל נמי הא תנא ליה
שור אמר רב יהודה תנא שור לקרנו
ומבעה לשינו והכי קאמר לא ראי הקרן שאין
הנאה להזיקו בראי השן שיש הנאה להזיקה
ולא

בתשובה ותבקשו מחילה בעיו. אלמא צלם נבעו לשון גילוי הלך אמר מבעה זה השן דמבעה לשון
נגולה הוא דהיינו שן שפועמים נגולה ופועמים מוכסה: נבעה. דמשמע הוא עלמו נבעה נגלה מבעה קתני שהוא מבעה דבר אחר: צועה.
לשון צעיו: פנא שור לקרנו ומבעה לשינו. ולקמן ד' פריך רגל מאי שייכה: לא ראי הקרן שאין הנאה לו. בעל כרחי הכי מפרש לא
ראי הקרן שאין הנאה להזיקו כדאי השן כו' כלומר דאי כחך רחמנא קרן דחייב לא אחיא שן מנייה דקדן אין הנאה להזיקו שן יש הנאה להזיקו:
ולא

מסורת הש"ס

6) [לקמן ו. כח: ט] לקמן
ט. [מסכתין עב:].
4) [כח: ט] [לקמן ז:].
5) לקמן יח. 1) [לקמן יג:].
6) פ"א אין זה. 8) [שמות
כב: ט] וביד העירון ערך
[כח: ט] [גיטין ט. ט] ופי'
מוס' שנת קטו. ד"ה וידו
ובמוס' מגילה כח: ד"ה
במגילה.

תורה אור השלם

1. אמר שמר אתא בקר
וגב קליה אם תבעין
בפי' שבו איתיה
ישיעיהו כי ב
2. איך נחפשו עשו נבעו
מפצניו. עובדיה א ו

גילוי הש"ס

תוס' ד"ה ומוכרין בו
דבשיטא דאם הליק. עי'
לקמן כב ע"א מוס' ד"ה
אשו משום ממונו:
וה"ו כדמלתנן רב יוסף
דאמי וזו עת לעשות
גידול מזה. עי' שנת דף
קטו ע"א מדיה לא נטו
ומהרש"א שם:

מוכר רש"י

וניעו. שפיהא מהלכת והמזיה
היארה ויולא לך הגרון
(איכ"ה ג טח). בהצני נוק
צדורות. צהרי נוק
מהלכת והו צדורות ממוני
מתחת רגליה ושיציה את
הכלים משלמת חצי נוק
ואע"פ שאין זה שיעור דהא
אורחא כתיב והוא מולדה
דרגל ולא תולדה דקדן
ממה והי"ל לשהנוי נוק
שלם, הלכא למשה מסוי
הוא לחצי נוק, והוא חצי
נוק ממונא הוא. דהא לא
מולדה דקדן הוא (שבת
גא). דהלכתא גמירי
לה. מסעי, שפיהא מולדה
של רגל ופטורה צרה"ר כי
רגל וזיקו רגל לאו קנסא
מינה אלא ממונא, שהי'
מועדת ממולתה וגי
לזרות הוא דאקיל רחמנא
(כתובות טא).

המשך הנספח בעמוד הבא.

הכונס פרק ששי בבא קמא

נו.

עין משפט גרי מצוה

יד א ב ג מ"י פ"ד
מלכות נ"מ הל' די
סנה ע"ש ס"ט ט"ש ח"מ
ס"י מ"ח ט"ש פ"א:
ב"ד ד"י מ"י ט"ש ע"ש
ס"ד פ"ד:
ב"ד ה"י מ"י פ"ד מלכות
עדות מ"ב ז סנה
לא"ן כ"ט ט"ש ע"ש ח"מ ס"י
ל"ב ט"ש ז:
ז"ו מ"י ט"ש ע"ש
בג"ה:
י"ח ז"י מ"י ט"ש סנה
ט"ש ע"ש:
י"ב ח"י מ"י ט"ש סנה
ט"ש ע"ש ח"י ס"כ
ס"ד פ"ד:
כ"ב מ"י פ"ד מלכות
עדות הלכה א סנה
ע"ש ק"ק ט"ש ע"ש י"ט
ב"מ ו"ב ע"ש:
כ"א י"י מ"י ט"ש פ"ד הל' ז
סנה ט"ש ע"ש ע"ש:
כ"ב ח"י מ"י פ"ד מלכות
מ"ח הלכה א ע"ש
מ"מ:
כ"ג ל"י מ"י פ"ד מ"ח מ"ק
מ"ח הלכה א סנה
ע"ש ס"ט ט"ש ח"מ ס"י
ס"ד פ"ד:
כ"ד ח"י מ"י פ"ד מ"ח מ"ק
מ"ח הלכה א סנה
ע"ש ס"ט ט"ש ח"מ ס"י
ס"ד פ"ד:
כ"ה ח"י מ"י פ"ד מ"ח מ"ק
מ"ח הלכה א סנה
ע"ש ס"ט ט"ש ח"מ ס"י
ס"ד פ"ד:
כ"ו ח"י מ"י ט"ש הלכה
ט"ש ע"ש ח"י פ"ד:

מוסף רש"י

העושה מלאכה במי
הטאת. שקל כנגד
משקלות. ופרה וכל מעשה
נפסלה במלאכה (ישוון)
(מ"ח) מי טעמת דפיה
אדומה וכן פרה עגמה
נפסלה במלאכה. דכמי
(במגד"י) אשר לא עלה
עליה ע"ל. ובמי טעמת
כמי למשמרת למי נדה.
ותמי בפרי מה ח"ל.
שיכול ל"ל טעמת מלאכה
פוסלת אלא צריכה ומיין
אף במים ח"ל למשמרת
למי נדה. בלומר יציאו
משמרות לקי ולא לכ"ד
אחר (גיטין ז'). פטור
מדיני אדם. לשלם וחייב
בדיני שמים. פורעות
לשלם לרשעים שמתין
להפקיד את ישראל (שם).
בשברה כדו מ"י וחייב
בדיני שמים. משום דלא
סליק (ע"ר כ"ג).

אילימא דמטיא ליה ברוח מצויה בדיני אדם נמי לייחייב. וא"ת
כיון שאין חילוק בין מקרב דבר אלל האש ובין מקרב
האש אלל הדבר אמאי אמרינן בפרק כל הנשרפין (סנהדרין דף ע"ו.
ע"ה) כפמו במקום סוף חמה או לינה לנצח פטור לייחייב למ"ד

אשו משום חלוץ וכן כפמו לפני ארי
ו"ל דודאי אי כפמו והציאו במקום
סוף חמה או לינה לנצח או ארי
חייב אלל התם מיירי שכפמו במקום
סהיה ולא היוו ממקומו ולא היו
מזמנס והאילו והחמה והלינה והארי
אין עליו בעצת כפיתה וההיא
לאתקיל עליה דקא דמיא אפילו
כפמו והציאו ח"כ ואח"כ אתקיל
פטור דמי לזרק חן ומריס צדו
ואפילו קדם הוא ונטלו פטור וא"ת
ההיא דהשקן צו ח"כ הנחש דפטור
למ"ד מעמטו הוא ח"כ אמאי פטור
לפי מה שפירש בשמעתין דפי פרה
(דף כ"ג): שש ידו לתוך פיו
והשקן לייחייב משום אשו דודאי הנחש
זיק האדם וי"ל דשאני התם שאין
האדם עדיין צעולס:

ממונא בעי רש"ומי. וכי תימא
פטור מדני אלס משום
ללא ידעי' שהם עדי שקר מ"מ כיון
שאם יעיינו יודעין שהם עדות שקר
משלם אין שייך לנימתי פטור מדני
אלס: **אלא** להבדילה. כגון שאין
למצריה מה לשלם או שהלך למדינת
הים או כגון שאין אנו יודעים שהם
עדי שקר דוקא שוכר אלל אמר
פטור מדני שמים דכדור שלל ישמעו
לו לאין נראה לומר דנקט שוכר
לאשמעינן לאפי' שוכר פטור מדני
אלס שאין זה שום חידוש ולקמן לא
עביד לריכותא אלל מדני שמים ועוד
דבפירקין תנן (דף ע"ט): השולל את
הבערה צד חס"י פטור מדני אלס
וחייב צדני שמים שלל צד פקח הפקח
חייב משמע דשולל פטור אף מדני
שמים: **פשימא** אם לא יגיד
ובו. וא"ת ח"מ כשעבר על צנועתו
כדכתיב ושמתה קול אלה וי"ל דה"ק
קרא כשעובר (ש) צדבר שאם לא יגיד
היה נושא עון או יצא קרבן שבועה
אלל בלא שבועה נמי איכא נשיאות
עון כדמוכח במתני' צאחד דיני
ממונות (סנהדרין דף ק"ג): דוקא צד"ד
דכשאוטריס אין אנו יודעים להשגיד
שוב אינם יכולין להשגיד לדין שהגיד
שוב אינו חוזר ומגיד והיינו אם לא
יגיד דקרא אלל חוץ לנ"ד אין לחוש
שיכול לחזור ולהעיד:

העושה במלאכה כמי האמת.
עד שלא נבין הפארת.

דמתיא צמס' פרה (פ"ד מ"ד) פרה
נפסלת במלאכה עד שמתעשה אפר
והמלאכה פוסלת במים עד שישים
האפר לתוכה ובספרי יליף מקרא יכול
אף קדשן ח"ל למשמרת למי נדה
ולא שכבר מי נדה: **פמור** מדיני
אדם. צ"פ הניקין (גיטין ג'). פריך
מיניה למ"ד ה"ק שאין יוכר שמה
ה"ק: **אבל** הני אצטרך ליה.
וא"ת הנותן סס המות נמי חידוש הוא
למיתני כלאמרינן לעיל (דף מ"ז):
דאפילו סס המות ללא עבידא דלכלה

חייב צדני שמים ושמה אין כל כך מידוש: **בכסוי** כסיתיה. וא"ת גלוי ידוע למקום למה נכתובין אס לטובה אס לרעה וי"ל דאפי'
במתכוין לטובה שלא ימרה לשרוף ויכול להגיל בעל הניח צמחן קן מ"מ צדני שמים חייב דלעיני ליה לאזרחי ולאסקוי אדעתיה שלא יבא לו
הפסד צק: **מהו** דתימא הויא לה תחלתו בפשיעה וסופו באונס קמ"ל דבולחיה בפשיעה הוא. ק"ק דה"ל למימר מהו דתימא כולה אונס הוא
וכגון שעל כל כך יפה שאינה יכולה לנצח אלל במתירה קמשמע לן דפושע הוא אלל חמירה שהיחה בחמה:

מסורת הש"ס

א) לקמן כ"ט. גיטין ג"ג.
ב) לעיל מ"ז. א) לקמן ע"ג.
ג) קדושין כ"ד: לקמן אל.
ד) לעיל כ"ט. לקמן כ"ט: כ"מ
פ"ג. ו) [קדושין מ"ב].
ז) סנהדרין ט"ז. מוכר כ"ה.
ח) מ"ה ד"י. א) ו) ק"ל מ"י.
ט) לעיל כ"ג. ושי"ג.
י) [מנחות מ"ה]. א) [לקמן
ס"א]. ב) [ד"ה סוף]. ג) [ל"ג
מק"ל].

תורה אור השלם

1. ונפש בני התקא
ושימעה קול אלה והוא
עד או ראיה או דע אס
לא: יגיד וקרא ע"ה.
וקרא א א

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה פשיטא וכו'
כשנוכר על שבוטחו
צדבר שאם לא יגיד:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה אם לא יגיד
ובו ועוד ק"ל. תמה לו
הא בלחם היכל דעד אה
מועיל בעדותו לחייב ממון
חייב קרבן שבוטה כדאמרי'
בשטות פ"ד בכל מודים
צדבר טוטה וכו' ובתוס' ר"ש
סוטה ד"ה כל הקטב בלחם
אמאי לא אמרינן דוהוא עד
היינו צ"י דוקא. וע"ש מה
שמתיב אלל לרש"י דכ"כ
לקושטא דמילתא דוהוא עד
היינו צ"י דוקא ל"ע:
ד"ה פטור וכו' הדין
שאינו ניכר לא שביח
הדין. קשה למ"ש רש"י
מתלה העושה מלאכה
ששקל כגון משקלות ומה
אף למ"ד דשמה ה"ק
פטור ע"ש בגיטין ו"ד ע"ש:

רבינו הגאון

תחלתו בפשיעה וסופו
באונס. דכיון דשבקתה
בחמה כל שצדקי דאית
לה. פ"י ע"ה.

כנותל רעוע. ללא אפסדיה דלמסתר קאי: דמטי ליה. כשכפפה
הגיע זה הליקה: צרות מלויה. הרי צדים הצעיר וצדני אלס
ניחייב: צרות שאינה מלויה. דמילי דלא סלקא אדעתיה ה"ל:
עמון איסתר. שכיסה קמת חבירו צדנינן כשדלה לדיקה אללה

בכותל רעוע אמר מר הכופף קמתו של
חבירו בפני הדליקה היכי דמי אילימא
דמטיא ליה ברוח מצויה בדיני אדם נמי
נחייב: אלא דמטיא ברוח שאינה מצויה
ורב אשי אמר יטמון אתמר משום דשויה
טמון באש: אמר מר השוכר עדי שקר
ה"ד אילימא לנפשיה יממונא בעי שלומי
ובדיני אדם נמי נחייב: אלא להבדילה
הוידוע עדות לחבירו ואינו מעיד לו
במאי עסקין אילימא בבי תרי פשיטא
דאורייתא הוא יאם לא יגיד ונשא עונו
אלא בחד ותו ליכא והאיכא (סימן העושה
בסם ושליח חבירו נשבר) (ה) העושה מלאכה
במי הטאת ובפרת הטאת פטור מדיני אדם
וחייב בדיני שמים והאיכא (ה) הנותן סס המות
בפני בהמת חבירו פטור מדיני אדם וחייב
בדיני שמים והאיכא (ה) השולח את הבערה
בד הרש שומה וקמן פטור מדיני אדם
וחייב בדיני שמים והאיכא (ה) המבעית את
חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים
והאיכא (ה) נשברה כדו ברה"ר ולא סלקה
גפלה גמלו ולא העמידה ר"מ מחייב בהזיקן
וחכ"א פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים
אין מיהא איכא טובא והני אצטרביא ליה
מהו דתימא בדיני שמים נמי לא ליחייב
קמ"ל הפורץ גדר בפני בהמת חבירו מהו
דתימא כיון דלמסתרה קאי מה עביד
בדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל הכופף
קמתו של חבירו נמי מהו דתימא לימא מי
הוה ידענא דאתאי רוח שאינה מצויה וברדיני
שמים נמי ליחייב קמ"ל ולרב אשי
דאמר נמו טמון אצטרביא מהו דתימא אנא
כסוי כסיתיה ניהלך וברדיני שמים נמי לא
ליחייב קמ"ל והשוכר עדי שקר נמי מהו
דתימא לימא דבריה הרב ודברי התלמיד
דברי מי שומעין וברדיני שמים נמי לא ליחייב
קמ"ל הוידוע עדות לחבירו ואינו מעיד לו
נמי מהו דתימא מי יומר דכי הוה (ה) אתינא
מסתרינא ליה הוה מודה דלמא הוה משתבע
לשקרא וברדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל:
נפרצה בלילה או שפרצוה לסמים כו': אמר
רבה והוא שחתרה אבל לא חתרה מאי
חייב היכי דמי אילימא בכותל בריא כי לא
חתרה חייב חייב מאי ה"ל למעבר אלא

בכותל רעוע כי חתרה יאמאי פטור תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא
הניחא למ"ד (ה) תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור אלא למ"ד תחילתו
בפשיעה וסופו באונס חייב מאי איכא למימר אלא מתני' בכותל בריא
ואפילו לא חתרה וכי אתמר דרבה אסיפא איתמר הניחה בחמה או
שמשרה לחרש שומה וקמן ויצתה והזיקה חייב אמר רבה וואפי' חתרה
לא מבעיא היכא דלא חתרה דכולה בפשיעה וסופו באונס קמ"ל דכולה
פשיעה היא מ"ש דאמר ליה מידע ידעת דכיון דשבקתה בחמה כל
מ"צדקא דאית לה למעבר עבדא ונפקא: הוציאה לסמים לסמים חייבין:
פשיטא

כמותל רעוע כי חתרה יאמאי פטור תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא
הניחא למ"ד (ה) תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור אלא למ"ד תחילתו
בפשיעה וסופו באונס חייב מאי איכא למימר אלא מתני' בכותל בריא
ואפילו לא חתרה וכי אתמר דרבה אסיפא איתמר הניחה בחמה או
שמשרה לחרש שומה וקמן ויצתה והזיקה חייב אמר רבה וואפי' חתרה
לא מבעיא היכא דלא חתרה דכולה בפשיעה וסופו באונס קמ"ל דכולה
פשיעה היא מ"ש דאמר ליה מידע ידעת דכיון דשבקתה בחמה כל
מ"צדקא דאית לה למעבר עבדא ונפקא: הוציאה לסמים לסמים חייבין:
פשיטא

כמותל רעוע כי חתרה יאמאי פטור תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא
הניחא למ"ד (ה) תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור אלא למ"ד תחילתו
בפשיעה וסופו באונס חייב מאי איכא למימר אלא מתני' בכותל בריא
ואפילו לא חתרה וכי אתמר דרבה אסיפא איתמר הניחה בחמה או
שמשרה לחרש שומה וקמן ויצתה והזיקה חייב אמר רבה וואפי' חתרה
לא מבעיא היכא דלא חתרה דכולה בפשיעה וסופו באונס קמ"ל דכולה
פשיעה היא מ"ש דאמר ליה מידע ידעת דכיון דשבקתה בחמה כל
מ"צדקא דאית לה למעבר עבדא ונפקא: הוציאה לסמים לסמים חייבין:
פשיטא

כמותל רעוע כי חתרה יאמאי פטור תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא
הניחא למ"ד (ה) תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור אלא למ"ד תחילתו
בפשיעה וסופו באונס חייב מאי איכא למימר אלא מתני' בכותל בריא
ואפילו לא חתרה וכי אתמר דרבה אסיפא איתמר הניחה בחמה או
שמשרה לחרש שומה וקמן ויצתה והזיקה חייב אמר רבה וואפי' חתרה
לא מבעיא היכא דלא חתרה דכולה בפשיעה וסופו באונס קמ"ל דכולה
פשיעה היא מ"ש דאמר ליה מידע ידעת דכיון דשבקתה בחמה כל
מ"צדקא דאית לה למעבר עבדא ונפקא: הוציאה לסמים לסמים חייבין:
פשיטא

מסורת הש"ס

(א) [מדרש לג. ב"ב ג.ג.]
(ב) [ב"מ נג. א.] (ג) [ש"ס כ.א:]
(ד) [ש"ס כ.א:] (ה) [ש"ס כ.א:]
(ו) [ש"ס כ.א:] (ז) [ש"ס כ.א:]
(ח) [ש"ס כ.א:] (ט) [ש"ס כ.א:]

גליון הש"ס

גב' איבער לך עבדו. עין
בב"ב דף כג ע"ב תוספות
ד"ה איבער לך.

רבינו הגנאל

אמר רב כהנא לא שנו אלא
באותה ערוגה, אבל
מערוגה לערוגה משלמת
מה שהזיקה, ורבי יוחנן
אמר אפילו מערוגה
לערוגה וכו'. ופר"ח ז"ל
קיימא לן כו' יוחנן. אלא
כיון שצ"ח לדעת א"פ
שחורה שלא לדעת וכו'.
ור"ח ד"ל פ"י א"ף על פי
שחורה שלא לדעת בעלים
כגון ששמורה כראוי
שעלו בפניה ויצתה או
קשרוה ויצתה והלכה
ותכנסה שם ביניה ברצועה,
ע"כ.

הכונס פרק ששי בבא קמא

נת.

עין משפט
גור מצוה

בבא קמא ד' ג' ד' מ"י פ"ג
מהלכות מק"י ממוון
הלכה יא סגן עשין סו
טוש"ע ח"מ סימן שז
ספ"ק פ: א
בבא קמא ד' ג' ד' מ"י פ"ג
וע"י בהשגות ובמ"מ
טוש"ע שם ספ"ק ב:

לא מציעא אכלה דמשלמת. מיהא מה שנהנית אע"ג דלא פשע
בשמירתה דהא נהנית: אבל נחבטה. לפי' זההיא היקף אנוסה
הוא: אימא. האי זעל השדה מנכסי ארי מנכסי חזירו הוא
שהגיל את זהמת חזירו שלל נחבטה בקרקע ומזהו הוא דעבד
ומנדי לא לשקול קמ"ל: שהחלוקה

במימי רגליה. מרה"ר לגינה דלונסא
דלא סלקא אדעתיה הוא: לא שנו.
דמה שנהנית הוא דמשלמת ולא מה
שהזיקה: אלא. שאכלה מיד בזוהמה
ערוגה שנפלה שם דכיון דלונסא
היא נפילה אנוסה היא נמי באכילתה
דכיון דחזיא לתבואה תומה לא
מוקמה אנפשה: אבל הלכה מערוגה
לערוגה ואכלה משלמת מה שהזיקה:
לא תימא עד שפלא לדעת. שידעו
הבעלים שיצאת: וסחורו לדעת.
שלא נעל בפניה כראוי: אלא כיון
שיצאת לדעת. שידעו שיצאתה:
אף על גב שחורה שלא לדעת.
דשפת לא סגי לה בשמירה
פחותה דלמרי לה כיון דילפא כו':
תחלתו בפשיעה. כללוא לידה היה
לו לשומרה שלא תכנס ותאכל:
וסופו כחונס. לא היה יודע שתלד:
ולאסטמורי

א"נ מבריה ארי מנכסי חזירו לית ליה פסידא. ואת והרי פורע
חובו דחשבינן ליה מנכסי ארי זכרי און זין המודר (גדריס)
ד' (ג.) אע"ג דלית ליה פסידא וי"ל דהכי פי' מנכסי ארי
מנכסי חזירו מדעתו וכיון דמדעתו אפי' לית ליה פסידא כמו
פורע חובו חשיב מנכסי ארי הארי
שלא מדעתו א"נ מנכסי ארי מנכסי
חזירו אפי' כשאינו מדעתו אלא
חזירו מנכסיו להזכיר ארי מעדו
לית ליה פסידא למנכסי ארי לית
פסידא וכיון דליכא מנכסי ארי
מדעתו ולית ליה פסידא לא חשיב
מנכסי ארי אלא מדעתו אפי' לית
ליה פסידא או שלא מדעתו ולית
ליה פסידא חשיב מנכסי ארי ואין
נותן לו אפי' שכרו ואת' דבסוף
השוכר [תל' הפועלים (ב"מ נג.)] אלא
דשומר חנם שהיה לו לקדם ברועים
ומקלות ולא קדם חייב ומפרש שומר
חנם בחנם ויש' דשכר ומסיק דחור
ונוטל מנכ' ומשמע דשומר חנם לא
מחייב לקדם דשכר אבל כ"ש אם
קדם בשכר דשפיר עבד ונותנים לו
מה שהוליא ומסתבר דה"ה איניש
דעלמא שאינו שומר וגם שכר עכמו
נוטל ואין סברא לחלק זין רועה
עכמו שמוטל עליו להחמיק ולשמור
לאיניש דעלמא ועוד אמרינן בהגוזל
בתרא (לקמן דף קט"ו) שטף נהר
חמורו וחמור חזירו והניח שלו והליל
של חזירו אין לו אלא שכרו ושכרו
מיהא שקיל ולא אמרינן מנכסי ארי
בעלמא הוא וכן משיב אציה שנותנין
לו שכר כפועל בטל (ב"מ דף נ"א: וסא)
לא אמר דליהוי כמנכסי ארי בעלמא
ולא יטול כלום ואין לומר דבכל הנהו

לא מבעיא קאמר לא מבעיא אכלה
דמשלמת מה שנהנית אבל נחבטה אימא
מבריה ארי מנכסי חזירו הוא ומה שנהנית
נמי לא משלם קמ"ל ואימא ה"נ מבריה
ארי מנכסי חזירו מדעתו הוא הארי לאו
מדעתו אי נמי מבריה ארי מנכסי חזירו
לית ליה פסידא הארי אית ליה פסידא היכי
נפל רב כהנא אמר שהחלוקה במימי
רגליה רבא אמר שדחתה חברתה מ"ד
שדחתה חברתה כל שכן שהחלוקה במימי
רגליה וזאת דאמר שהחלוקה במימי רגליה
אבל דחתה חברתה פשעה ומשלמת מה
שהזיקה דא"ל פ"י איבער לך עבדו חורא חורא
אמר רב כהנא לא שנו אלא באותה ערוגה
אבל מערוגה לערוגה משלמת מה שהזיקה
ורבי יוחנן אמר יאפי' מערוגה לערוגה
ואפילו כל היום כולו עד שתצא ותחזור
לדעת א"ר פפא לא תימא עד שתצא
לדעת ותחזור לדעת אלא כיון שיצתה לדעת אלא כיון
דא"ל כיון דילפא כל אימת דמשלמת להתם רהמא: ירדה כדרכה
והזיקה משלמת מה שהזיקה: בעי רבי ירמיה ירדה כדרכה והזיקה
במי לידה מהו אליבא דמאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב
לא תיבעי לך כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס
פטור מאי מי אמרינן כיון דתחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור או דלמא הכא
כולה בפשיעה הוא דכיון דקא חזי דקריבה לה למילד איבעי ליה לנמורה
ולאסטמורי

אע"ג דמן הדין היה פטור מ"מ תקנת חכמים הוא שישלם לו כדי שישיב אצידמו של חזירו אבל פורע חובו אין לנו לעשות תקנה ע"י זה
דהא הכא בשמעתין משמע דאי הוה מדעתו הוה חשיב מנכסי ארי ולא היה נוטל כלום אעפ"י שהוא מניל חזירו מן הפסד לא עשו
תקנה ונראה לר"י למנכסי ארי שאינו נוטל שכר היינו כשאין הדבר ברור שיצא לדי הפסד כגון שהארי רחוק ואין יודע אם יבא
כאן הארי אם לאו ואין מנילו אלא מלאכה ומן הפסד שדואג שמה יבא אלא אם הדבר ברור שיצא לדי הפסד ולידי דריסת הארי
או מניל מפי הארי עכמו אז ודאי נוטל שכרו כמו שטף נהר חמור חזירו והך דשמעתין מייירי שהנילו ירקות מנער בעלמא שאין בעל
הבהמה רוצה שתחבט בהמתו בארץ ומאטער אע"פ שלא היו דמיה נפחתין זכך ולכך היה נחשב מנכסי ארי אי הוה מדעתו ופורע
חובו אין מנילו מהפסד דמה שהיה הלוה זקוק לפרוע אין זה הפסד שהרי נחמיצ לו ואינו מנילו אלא מנער בעלמא וחשיב מנכסי
ארי א"כ כדמפרש טעמא צירושלמי דמכות (פ"ג) ובגדריס (פ"ד) מפייסא הוינא ליה ומחיל לי ואפי' במשכונ מפייס הוינא ליה
ויהיב לי משכוני ואפי' ב"ב דוחק עכמו מסיק לה צירושלמי ונראה דהטעם משום שיכול לומר לו הייתי מוצא הרבה בני אדם שהיו
פורעין עבורי כי דרך אהובים שמרחמים על אהוביהם להליל מן הצער הזה דהיינו מעיין אותו טעם והא דקרי בחוקת הבתים (ב"ב
דף נג.) מנכסי ארי נתן צרור והועיל נטל צרור והועיל דכפר מינה מילא והואיל מינה מילא אע"פ שמנילה מהפסד שהיה נהר שוטפה
לא נקט לשון מנכסי ארי לענין שיפטור חזירו משכר הבהמתו אלא כלומר דאין זה חוקה דאין זה תיקון כמו רפא בה פורתא או
נעל וגדר ופרך אלא מגין עליה פורתא שלא לדי לקולו ורצונו גרשוון פסק בתשובה אחת על אנס עכו"ם שאלם צדמו של ישראל
ובא ישראל אחר ולקחו ממנו שלא יחזיר לבעלים בחנם אבל רש"י פי' בהזקוק (גיטין דף נ"א: ט) גבי עכו"ם הבא מחמת חוב ומחמת
אנפרות אין זו משום סיקריקון שאם החזיק עכו"ם בקרקע של ישראל מחמת חוב שהיה לו עליו או מחמת אנפרות בגזל בעלמא ואינו
מסור צדו להרוג אין זו דין סיקריקון אפילו אם שהתה י"ב חדש לתת רביע לבעלים כתיקון חכמים אלא מחזיר לו הקרקע בחנם
דכיון דאין כאן סיקריקון לא גמר ומקני מידי ואע"ג דשהתה י"ב חדש לא בא לו שעה לכופו הלכך אין מכירת העכו"ם מכירה כלל ור"י אמר
דלא מציעא במקום שאם לא קנאו ישראל לא היה חזר לבעלים לעולם שהיה מוכרו או נותנו לבעלים אחר והיה אבוד מן הבעלים
לגמרי דלא חשיב מנכסי ארי כיון שמנילו מן ההפסד ואפי' קנאו בשווי מנילו מהפסד הוא כמו מקדים ברועים ובמקלות בשכר
דלמרינן שנותן שכר עד כדי דמיהם ונ"מ לכושרא דחיותא או לטרחא יתרתא אלא אפי' יודע ודאי שאם לא מהדר זה לקנות היה
חזר לבעלים בדמים הללו כל שעה שיראו דהשתא אין מנילו מן ההפסד אעפ"כ אין לדמותו כלל למנכסי ארי דכיון שיצא הנית מחמת
ישראל ובא ליד הנכרי וזה מוציא מיד הנכרי ומחזירו ליד ישראל לא דמי למנכסי ארי ונוטל מה שהנהו ואתם היהודים הבורחים
מעירם והשר מחזיק קרקעותיהם שאין בהן טסקאות ואפי' יש בהן טסקא אם הנית הקרקעות צד אחרים לפרוע מהן טסקא אומר
ר"י שאם בא ישראל וקנאו מיד השר מחזירם לבעלים ונוטל מה שהנהו דאין זה דינא דמלכותא אלא גזילה כי ראינו צדדיה
שקביצותינו שמשפט היהודים לעמוד כמו פרשים בכל מקום שיראו וצדין מלכותא היו מוספין שלא יחזיק המושל בנחלת היהודים כשיצאו
מעירו וכן היו נוהגין בכל ארץ צורגוני"א ואם יש שר שצא לשנות את הדין ולעשות דין לעכמו אין זה דינא דמלכותא שהרי זה
הדין אין הגון כלל דמינא למוכס שאין לו קנאה (לקמן דף ק"ג) והיכא שמשביח נכסי חזירו אין דומה כלל למנכסי ארי כגון יודר
תוך שדה חזירו ונטעו שלא צדשות ומקיף את חזירו משלש רוחותיה וכגון ההוא דהאומנין (ב"מ דף ע"ו) השוכר את הפועל
לעשות בשלו והראשו בשל חזירו דנוטל מבעל הנית מן ההפסד ואין להקשות בשטף נהר חמור חזירו למה אין לו אלא שכרו למה
אין לו כל הפסדו דכיון דבעל חמור עומד שם מה לנו לעשות לו תקנה שלא מדעתו אם ירצה"י יתנה (ע"ס) המניל לשלם חמורו ועוד
דע"כ מייירי שיכול להליל על ידי הדחק דל"כ לימא ליה מהפסק קוצינא דלמרינן התם על חזית של דבש ומ"מ שכרו נותן לו
דמסתמא ניחא ליה שכל מי שפילי יטול שכר כל זמן שלא ימחה צדו כיון שאין יכול להליל אלא ע"י הדחק: ר"י שנו אלא באותה
ערוגה. דכיון שחלמת נפילתה בזוהמה ערוגה אכל מערוגה לערוגה הוי כשדה אחר:

שמן

עין משפט
גר מצוה

נמ:

הכונם פרק ששי בבא קמא

מסורת הש"ס

(א) (לעיל ת: ט) א כמות
לה, א לעיל מ: כ"מ פא:
כ"ה מ, ד) לעיל כ: טו.
קדושין מז: ט) לעיל ט:
(ע"ש כ: [ע"ש, א] ד"ה
אפילו, א) ד"ה תבנה,
(ב) ד"ה אכל, ט) ד"ה
סוף, א) ד"ה כצנזרות,
ס) כ"ש

תורה אור השלם

1. פי יבער איש עדרה או
פרג ושלה את בעירו
ובער בשדה אחר מיטב
שדרו ומיטב פרמו
ישלם: שמות כב ד

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה הוה כו'
והיינו דלמחין כו', ג"כ
אבל היר"ף והס"א
כפנהרין ש"ס כתבו על
ישראל היו שמותיה ואלהם
לדמות:

לענין רש"י

טליליי' [טליליי' א].
צבא.

רבינו הנגאל

האי דקין סופרא מאי
משלם. א"ל דמי סופרא.
והא הוה תמרי א"ל דמי
תמרי. והא לאו תמרי
שקל. פי' כל זמן שהפרי
רך ולא נגמר תקרא כופרי.
ופסק הלכתא כרבי שמעון
דאמר אכלה פירות גמורין
כו'. פי' ר"ח דמהכא
פשיטא לן בפרק גירות
בכתובות דכל הנומד
לגזוז כגזוז דמי לפנין בעל
חוב דלא טריף להו, א"י'
דפלוגתא לענין שבויעה
בפרק שבויעה הויינין
בענייני העומדים ליבער
אי כצנזרות דמין א"ל.
[השולח את הבעירה ביד
הירש ששטח וקטן פטור
מדמי אדם וחייב בדמי
שמים. אוקמה ר' יוחנן
אפילו] מסר להו להבה
פטור. מאי טעמא צבאת
הדרש גרים ולא מחייב
עד דמסר להו [גזוזא אן

מסאני אוקמי. מנהג אנליס: כופרא. צתמריס כצוסר בענייסי:
דמי כופרא. אינו כלום לימכר עכשיו: והא הוה סמרי. לאחר
ומן: נששים. עם הקרקע הכל כלל שקונה קרקע צפירוניה
נותן עיניו קנת בשבט של אחר ומן: דן רב. מעשה עבד: פסק
הלכתא. כלומר לימד לתלמידים

שהלכה כר"ש הלכה פסוקה לדורות:
לא חסמה לו. שדה המיוחדת לכמונה:
אזנה כצנזסה. ולא מניית לומר נחת
רוח עשימי לצעלי דל"כ הוה לה
למעבד לראשון אלא ולאי גמרה
ומקניא: נטר צי דני. שומר
הגרנות שמהגן היה לעשות כל
צני הצקעה צגרון אחד זה גדישו
וזה גדישו וממנין שומר וזההיה
אפי' רבי מודה: ברתני' המציא
אם העלים חייב. דאי לאו אחרון
קמא לא עבד מידי: גמ' אצטא.
צבת טנליי"ש: גזוזא. קוליס:
סלחא

אמר בוותיק אמר להו הא שמואל חי ובית דינו קיים שדרו קמיה דשמואל
אמר להו שפיר קאמר לכו בששים ושקוהו: ר"ש אומר אכלה פירות
גמורים כו': מ"ט הא דאמר רחמנא יבער בשדה אחר ⁶ מלמד ששמין על
גב השדה ה"מ מידי דצריך לשדה הני כיון דלא צריכי לשדה בעניייהו
בעי שלומי אמר רב הונא בר חייה א"ר ירמיה בר אבא דן רב כר"מ
ופסק הלכתא כר"ש דן רב כר"מ דתניא: ⁷ כתב לראשון ולא חתמה לו
לשני וחתמה לו אבדה כתובתה דברי ר"מ רבי יהודה אומר יכולה היא
שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי אתם מזה לכם עלי ופסק הלכתא כר"ש
כי הא דתנן ר"ש אומר אכלה פירות גמורין משלמת פירות גמורין אם
סאה סאה אם סאתים סאתים: ⁸ ברתני' המגדיר בתוך שדה חבירו שלא
ברשות ואכלתן בהמתו של בעל השדה פטור ואם הווקה בהן בעל הגדיש
חייב ואם הגדיש ברשות בעל השדה חייב: גמ' לימא תנן דלא כרבי
דאי כרבי ⁹ האמר עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור אמר רב פפא
הכא ¹⁰ בנמר בי דרי עסקינן דכיון דא"ל עייל וגדוש עייל ואנמר לך הוא:
ברני שמים השלח ביד פקח הפקח חייב ואחד הביא את האור ואחד הביא את
העצים המביא את העצים חייב ואחד הביא את העצים ואחד הביא את האור
המביא את האור חייב בא אחר לויבה המלכה חייב ליבתה הרוח כולן פטורין:
גמ' אמר ר"ל משמיה דר' חזקיה ¹¹ לא שנו אלא שבמסר לו גחלת וליבה אבל
מסר לו שלהבת חייב מ"ט מעשיו קא גרמו לו ורבי יוחנן אמר אפילו מסר לו
שלהבת פטור מ"ט צבתא דהרש גרמה לו ולא מחייב עד שימסור לו גזוזא
סלחא

בלא אחריות לא קנה אפי' צטור ושמאל דלמר עד שתכתוב לו אחריות משום דקסבר אחריות לאו טעות סופר הוא דפליגי דכתיב צפ"ק
דצבת מצינא (דף יד.) לשמואל קאמר צבדיה דשעבוד לרין לימלך ורז נמי אמר התם נמלא שאינו שלו רז אמר יש לו מעות ויש לו שצח
ומשמע דפשיטא ליה דאפי' לא פירש לו את השצח קאמר רז דיש לו שצח והיינו משום דלית ליה דאחריות טעות סופר הוא:
ופסק ה"כה כר"ש דאמר אכלה פירות גמורין כו'. פי' ר"ח דמהכא פשיטא לן בפרק נערה צתמוצות (דף נא. וס) ¹² דכל העומד
לגזוז כגזוז דמי לענין צבא דלא טריף להו, א"י' דפלוגתא לענין שבויעה בפרק שבויעה הויינין בענייני העומדים ליבער
בענייני העומדים ליבער אי כצנזרות דמין א"ל. [השולח את הבעירה ביד הירש ששטח וקטן פטור מדמי אדם וחייב בדמי שמים. אוקמה ר' יוחנן אפילו] מסר להו להבה פטור. מאי טעמא צבאת הדרש גרים ולא מחייב עד דמסר להו [גזוזא אן

לכתובת וזוהי חתמה לו אבדה כתובתה דברי ר"מ רבי יהודה אומר יכולה היא שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי אתם מזה לכם עלי ופסק הלכתא כר"ש כי הא דתנן ר"ש אומר אכלה פירות גמורין משלמת פירות גמורין אם סאה סאה אם סאתים סאתים: ברתני' המגדיר בתוך שדה חבירו שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל השדה פטור ואם הווקה בהן בעל הגדיש חייב ואם הגדיש ברשות בעל השדה חייב: גמ' לימא תנן דלא כרבי דאי כרבי האמר עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור אמר רב פפא הכא בנמר בי דרי עסקינן דכיון דא"ל עייל וגדוש עייל ואנמר לך הוא: ברתני' השולח ביד פקח הפקח חייב ואחד הביא את האור ואחד הביא את העצים המביא את העצים חייב ואחד הביא את העצים ואחד הביא את האור המביא את האור חייב בא אחר לויבה המלכה חייב ליבתה הרוח כולן פטורין: גמ' אמר ר"ל משמיה דר' חזקיה לא שנו אלא שבמסר לו גחלת וליבה אבל מסר לו שלהבת חייב מ"ט מעשיו קא גרמו לו ורבי יוחנן אמר אפילו מסר לו שלהבת פטור מ"ט צבתא דהרש גרמה לו ולא מחייב עד שימסור לו גזוזא סלחא

הוה סיים במסאני אוכמי. משמע שלא היו רגילין צנזעלים
שחורין וכן משמע בצדר תעניות אלו (תענית כב. וס) ו
דקאמר אדכי אתא ההוא גברא דקיים מסאני אוכמי ולא רמי חוטי
כדי שלא יכירו בו שהוא יהודי ותימה דצפ"ק דצילה (דף טו.) תנן
אין משלחין מנעל לזן ציו"ט מפני
שארין צילת הגיר להשחירו משמע
שלא היו נושלים אלא שחור ואומר
ר"מ דהמנעל דאי היה שחור אכל
הרלוועות היו לצנות ומסאני אוכמי
דהלכא ודמסקת תענית היינו המנעל
והרלוועות הכל היה שחור [א] והיינו
לדמרינן בפרק זן סורר (פנהרין
דף עד: וס) ¹³ צשעת השמד אפי'
לשוני ערקתא דמסאני אסור
שהרלוועות היו משנות משל נכרים
ואצילות דלעיוור היה כזה שהיה לכוף
שחורים ומתקפה שחורים והיה רובה
שאפי' הרלוועות יהיו שחורים שלא
יהא עליו כלל דל צנזוית מפני
חיבתה של ירושלים:

בתב דראשון וא חתמה לו כו'.
צוקן מי שיהי נשוי (כתובות
דף נה. וס) ¹⁴ מפרש רב אפי' דלפילו
ר"מ לא קאמר אלא צשני לקוחות
דאם איתא דנחת רוח עבדה מקמא
אצני לה למעבד אכל צלוקא אחד
לפילו ר"מ מודה וא"מ דצפ" הניזקין
(גיטין נח. וס) ¹⁵ גבי לקח מן האיש
וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל
אמר רב לא שנו אלא דל"ל לך
חוק וקני אכל צשטר קנה וללקח
מן האיש וחזר ולקח מהאשה קאי
דמכוח צסוגיא ואורי' שיש לחלק
צין כתבה צשטר עצמו של צעל
לכתבה שטר צפני עצמו ועוד אומר
ר"י דלפילו צשטר של צעל איירי
התם אלא ככתבה שהיא נעמה מכרה
ללקוחות אכל חתמה לו דהכא היינו
שמחלה שצטור ככתבה שיש לה
על שדה זו וכן משמע לשון חתמה
כלומר שנתרנית צמקא ולא חתמה
צו וה"י אלעזר משנ"ץ פי' דטעמא
דרב התם דצשטר קונה משום דק"ל
אחריות טעות סופר הוא והוה כאלו
קבל עליה אחריות אכל אם פירש

בלא אחריות לא קנה אפי' צטור ושמאל דלמר עד שתכתוב לו אחריות משום דקסבר אחריות לאו טעות סופר הוא דפליגי דכתיב צפ"ק
דצבת מצינא (דף יד.) לשמואל קאמר צבדיה דשעבוד לרין לימלך ורז נמי אמר התם נמלא שאינו שלו רז אמר יש לו מעות ויש לו שצח
ומשמע דפשיטא ליה דאפי' לא פירש לו את השצח קאמר רז דיש לו שצח והיינו משום דלית ליה דאחריות טעות סופר הוא:
ופסק ה"כה כר"ש דאמר אכלה פירות גמורין כו'. פי' ר"ח דמהכא פשיטא לן בפרק נערה צתמוצות (דף נא. וס) ¹² דכל העומד
לגזוז כגזוז דמי לענין צבא דלא טריף להו, א"י' דפלוגתא לענין שבויעה בפרק שבויעה הויינין בענייני העומדים ליבער
בענייני העומדים ליבער אי כצנזרות דמין א"ל. [השולח את הבעירה ביד הירש ששטח וקטן פטור מדמי אדם וחייב בדמי שמים. אוקמה ר' יוחנן אפילו] מסר להו להבה פטור. מאי טעמא צבאת הדרש גרים ולא מחייב עד דמסר להו [גזוזא אן

לכתובת וזוהי חתמה לו אבדה כתובתה דברי ר"מ רבי יהודה אומר יכולה היא שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי אתם מזה לכם עלי ופסק הלכתא כר"ש כי הא דתנן ר"ש אומר אכלה פירות גמורין משלמת פירות גמורין אם סאה סאה אם סאתים סאתים: ברתני' המגדיר בתוך שדה חבירו שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל השדה פטור ואם הווקה בהן בעל הגדיש חייב ואם הגדיש ברשות בעל השדה חייב: גמ' לימא תנן דלא כרבי דאי כרבי האמר עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור אמר רב פפא הכא בנמר בי דרי עסקינן דכיון דא"ל עייל וגדוש עייל ואנמר לך הוא: ברתני' השולח ביד פקח הפקח חייב ואחד הביא את האור ואחד הביא את העצים המביא את העצים חייב ואחד הביא את העצים ואחד הביא את האור המביא את האור חייב בא אחר לויבה המלכה חייב ליבתה הרוח כולן פטורין: גמ' אמר ר"ל משמיה דר' חזקיה לא שנו אלא שבמסר לו גחלת וליבה אבל מסר לו שלהבת חייב מ"ט מעשיו קא גרמו לו ורבי יוחנן אמר אפילו מסר לו שלהבת פטור מ"ט צבתא דהרש גרמה לו ולא מחייב עד שימסור לו גזוזא סלחא

הוה סיים במסאני אוכמי. משמע שלא היו רגילין צנזעלים
שחורין וכן משמע בצדר תעניות אלו (תענית כב. וס) ו
דקאמר אדכי אתא ההוא גברא דקיים מסאני אוכמי ולא רמי חוטי
כדי שלא יכירו בו שהוא יהודי ותימה דצפ"ק דצילה (דף טו.) תנן
אין משלחין מנעל לזן ציו"ט מפני
שארין צילת הגיר להשחירו משמע
שלא היו נושלים אלא שחור ואומר
ר"מ דהמנעל דאי היה שחור אכל
הרלוועות היו לצנות ומסאני אוכמי
דהלכא ודמסקת תענית היינו המנעל
והרלוועות הכל היה שחור [א] והיינו
לדמרינן בפרק זן סורר (פנהרין
דף עד: וס) ¹³ צשעת השמד אפי'
לשוני ערקתא דמסאני אסור
שהרלוועות היו משנות משל נכרים
ואצילות דלעיוור היה כזה שהיה לכוף
שחורים ומתקפה שחורים והיה רובה
שאפי' הרלוועות יהיו שחורים שלא
יהא עליו כלל דל צנזוית מפני
חיבתה של ירושלים:

בתב דראשון וא חתמה לו כו'.
צוקן מי שיהי נשוי (כתובות
דף נה. וס) ¹⁴ מפרש רב אפי' דלפילו
ר"מ לא קאמר אלא צשני לקוחות
דאם איתא דנחת רוח עבדה מקמא
אצני לה למעבד אכל צלוקא אחד
לפילו ר"מ מודה וא"מ דצפ" הניזקין
(גיטין נח. וס) ¹⁵ גבי לקח מן האיש
וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל
אמר רב לא שנו אלא דל"ל לך
חוק וקני אכל צשטר קנה וללקח
מן האיש וחזר ולקח מהאשה קאי
דמכוח צסוגיא ואורי' שיש לחלק
צין כתבה צשטר עצמו של צעל
לכתבה שטר צפני עצמו ועוד אומר
ר"י דלפילו צשטר של צעל איירי
התם אלא ככתבה שהיא נעמה מכרה
ללקוחות אכל חתמה לו דהכא היינו
שמחלה שצטור ככתבה שיש לה
על שדה זו וכן משמע לשון חתמה
כלומר שנתרנית צמקא ולא חתמה
צו וה"י אלעזר משנ"ץ פי' דטעמא
דרב התם דצשטר קונה משום דק"ל
אחריות טעות סופר הוא והוה כאלו
קבל עליה אחריות אכל אם פירש

בלא אחריות לא קנה אפי' צטור ושמאל דלמר עד שתכתוב לו אחריות משום דקסבר אחריות לאו טעות סופר הוא דפליגי דכתיב צפ"ק
דצבת מצינא (דף יד.) לשמואל קאמר צבדיה דשעבוד לרין לימלך ורז נמי אמר התם נמלא שאינו שלו רז אמר יש לו מעות ויש לו שצח
ומשמע דפשיטא ליה דאפי' לא פירש לו את השצח קאמר רז דיש לו שצח והיינו משום דלית ליה דאחריות טעות סופר הוא:
ופסק ה"כה כר"ש דאמר אכלה פירות גמורין כו'. פי' ר"ח דמהכא פשיטא לן בפרק נערה צתמוצות (דף נא. וס) ¹² דכל העומד
לגזוז כגזוז דמי לענין צבא דלא טריף להו, א"י' דפלוגתא לענין שבויעה בפרק שבויעה הויינין בענייני העומדים ליבער
בענייני העומדים ליבער אי כצנזרות דמין א"ל. [השולח את הבעירה ביד הירש ששטח וקטן פטור מדמי אדם וחייב בדמי שמים. אוקמה ר' יוחנן אפילו] מסר להו להבה פטור. מאי טעמא צבאת הדרש גרים ולא מחייב עד דמסר להו [גזוזא אן

לכתובת וזוהי חתמה לו אבדה כתובתה דברי ר"מ רבי יהודה אומר יכולה היא שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי אתם מזה לכם עלי ופסק הלכתא כר"ש כי הא דתנן ר"ש אומר אכלה פירות גמורין משלמת פירות גמורין אם סאה סאה אם סאתים סאתים: ברתני' המגדיר בתוך שדה חבירו שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל השדה פטור ואם הווקה בהן בעל הגדיש חייב ואם הגדיש ברשות בעל השדה חייב: גמ' לימא תנן דלא כרבי דאי כרבי האמר עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור אמר רב פפא הכא בנמר בי דרי עסקינן דכיון דא"ל עייל וגדוש עייל ואנמר לך הוא: ברתני' השולח ביד פקח הפקח חייב ואחד הביא את האור ואחד הביא את העצים המביא את העצים חייב ואחד הביא את העצים ואחד הביא את האור המביא את האור חייב בא אחר לויבה המלכה חייב ליבתה הרוח כולן פטורין: גמ' אמר ר"ל משמיה דר' חזקיה לא שנו אלא שבמסר לו גחלת וליבה אבל מסר לו שלהבת חייב מ"ט מעשיו קא גרמו לו ורבי יוחנן אמר אפילו מסר לו שלהבת פטור מ"ט צבתא דהרש גרמה לו ולא מחייב עד שימסור לו גזוזא סלחא

הוה סיים במסאני אוכמי. משמע שלא היו רגילין צנזעלים
שחורין וכן משמע בצדר תעניות אלו (תענית כב. וס) ו
דקאמר אדכי אתא ההוא גברא דקיים מסאני אוכמי ולא רמי חוטי
כדי שלא יכירו בו שהוא יהודי ותימה דצפ"ק דצילה (דף טו.) תנן
אין משלחין מנעל לזן ציו"ט מפני
שארין צילת הגיר להשחירו משמע
שלא היו נושלים אלא שחור ואומר
ר"מ דהמנעל דאי היה שחור אכל
הרלוועות היו לצנות ומסאני אוכמי
דהלכא ודמסקת תענית היינו המנעל
והרלוועות הכל היה שחור [א] והיינו
לדמרינן בפרק זן סורר (פנהרין
דף עד: וס) ¹³ צשעת השמד אפי'
לשוני ערקתא דמסאני אסור
שהרלוועות היו משנות משל נכרים
ואצילות דלעיוור היה כזה שהיה לכוף
שחורים ומתקפה שחורים והיה רובה
שאפי' הרלוועות יהיו שחורים שלא
יהא עליו כלל דל צנזוית מפני
חיבתה של ירושלים:

בתב דראשון וא חתמה לו כו'.
צוקן מי שיהי נשוי (כתובות
דף נה. וס) ¹⁴ מפרש רב אפי' דלפילו
ר"מ לא קאמר אלא צשני לקוחות
דאם איתא דנחת רוח עבדה מקמא
אצני לה למעבד אכל צלוקא אחד
לפילו ר"מ מודה וא"מ דצפ" הניזקין
(גיטין נח. וס) ¹⁵ גבי לקח מן האיש
וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל
אמר רב לא שנו אלא דל"ל לך
חוק וקני אכל צשטר קנה וללקח
מן האיש וחזר ולקח מהאשה קאי
דמכוח צסוגיא ואורי' שיש לחלק
צין כתבה צשטר עצמו של צעל
לכתבה שטר צפני עצמו ועוד אומר
ר"י דלפילו צשטר של צעל איירי
התם אלא ככתבה שהיא נעמה מכרה
ללקוחות אכל חתמה לו דהכא היינו
שמחלה שצטור ככתבה שיש לה
על שדה זו וכן משמע לשון חתמה
כלומר שנתרנית צמקא ולא חתמה
צו וה"י אלעזר משנ"ץ פי' דטעמא
דרב התם דצשטר קונה משום דק"ל
אחריות טעות סופר הוא והוה כאלו
קבל עליה אחריות אכל אם פירש

בלא אחריות לא קנה אפי' צטור ושמאל דלמר עד שתכתוב לו אחריות משום דקסבר אחריות לאו טעות סופר הוא דפליגי דכתיב צפ"ק
דצבת מצינא (דף יד.) לשמואל קאמר צבדיה דשעבוד לרין לימלך ורז נמי אמר התם נמלא שאינו שלו רז אמר יש לו מעות ויש לו שצח
ומשמע דפשיטא ליה דאפי' לא פירש לו את השצח קאמר רז דיש לו שצח והיינו משום דלית ליה דאחריות טעות סופר הוא:
ופסק ה"כה כר"ש דאמר אכלה פירות גמורין כו'. פי' ר"ח דמהכא פשיטא לן בפרק נערה צתמוצות (דף נא. וס) ¹² דכל העומד
לגזוז כגזוז דמי לענין צבא דלא טריף להו, א"י' דפלוגתא לענין שבויעה בפרק שבויעה הויינין בענייני העומדים ליבער
בענייני העומדים ליבער אי כצנזרות דמין א"ל. [השולח את הבעירה ביד הירש ששטח וקטן פטור מדמי אדם וחייב בדמי שמים. אוקמה ר' יוחנן אפילו] מסר להו להבה פטור. מאי טעמא צבאת הדרש גרים ולא מחייב עד דמסר להו [גזוזא אן

לכתובת וזוהי חתמה לו אבדה כתובתה דברי ר"מ רבי יהודה אומר יכולה היא שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי אתם מזה לכם עלי ופסק הלכתא כר"ש כי הא דתנן ר"ש אומר אכלה פירות גמורין משלמת פירות גמורין אם סאה סאה אם סאתים סאתים: ברתני' המגדיר בתוך שדה חבירו שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל השדה פטור ואם הווקה בהן בעל הגדיש חייב ואם הגדיש ברשות בעל השדה חייב: גמ' לימא תנן דלא כרבי דאי כרבי האמר עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור אמר רב פפא הכא בנמר בי דרי עסקינן דכיון דא"ל עייל וגדוש עייל ואנמר לך הוא: ברתני' השולח ביד פקח הפקח חייב ואחד הביא את האור ואחד הביא את העצים המביא את העצים חייב ואחד הביא את העצים ואחד הביא את האור המביא את האור חייב בא אחר לויבה המלכה חייב ליבתה הרוח כולן פטורין: גמ' אמר ר"ל משמיה דר' חזקיה לא שנו אלא שבמסר לו גחלת וליבה אבל מסר לו שלהבת חייב מ"ט מעשיו קא גרמו לו ורבי יוחנן אמר אפילו מסר לו שלהבת פטור מ"ט צבתא דהרש גרמה לו ולא מחייב עד שימסור לו גזוזא סלחא

מסורת הש"ס

6) כיצד כ"ו, ט) וכל עליו: כי... מנייה: י. ספרדיון... זמנים מן. כריתות... 0) נלגי ה: לקמן... 1) נלגי ה: וס... 2) ד"ה אמר, נמנן, ט) כ"ג אמר, 3) ר"מ מ"ו, 4) כ"ג אמר, 5) ד"ה זקא, 6) כ"ג ל"י יוסי יעב"ד.

תורה אור השלם

- 1. וירא מלאך... בלבת אש מותר... 2. בורא נבש שפתים... 3. כי תצא אש וקצאה... 4. ולקחם אגדת אוזב... 5. ואמרך לאדמות... 6. הצדיק אבד ואין איש...

הכונס פרק ששי בבא קמא

ס.

עין משפט גר מצוה

בב א מ"י פ"ד מהל' מקי... מנן הלכה ז ועין... כהשנות ובתי"מ סמו עשין... כ"ג פ"ג דף קפ"ו: ספיק ט ועין סס בהגייה... זכ"י: ב) נכ אלפס במקומו ועוד... כ"ג פ"ג דף קפ"ו: כ"ג ג ד מ"י סס הל' ס... טו"ש סס עש"ף ז:

לעו רש"י פלי"א פ"ל"א י"ה

מובך רש"י

סלחא. ע"ס קטנים... דק"ס, דה"ו וד"ו פושע... ה"ו (ל"ג כ"ב): דמלאכת... מחשבת אסרה תורה... שנסמכה פרש"ט שנת... למלאכת המשק זביקה... והתם מלאכת מחשבת... כמ"כ (ב"ב י"ג) שהעשה... אומה מתסין למלאכה... גמורה אלף ששג שצנת או... סבור שמלאכה זו מותרת... (מב"ט מו. ובעיני ה"גיה... י"ג) שחשג לעשות זלם... (סנהדרין ס"ב) שחשג... ומתסין למלאכה זו עמשה... (בב"ר י"ח):

סלחא. ע"ס דק"ס: ניבס. כשאלס מדבר מנענע שפתיו ורוח יואל: יוסי כוונה. דחייב משום מלאכה שצנת אע"פ שהרוח מסייעמו כשהוא מנציה התבואה ברחם שקורין פלי"א: מזד אחר. ללא להני איהו: כגון שליבס ברוח הימה הרוח נושבת בחזקה ולא היה מציעיר בכך וצלתה רוח שאינה מנציה ולצמו דמלתא ללא סליק אדעתא הוה. אצל זורה לענין שנת סגי לה ברוח מנציה ולהכי איכיון: למרה שמו"י. לשון אישטא למירתא (שנת דף סו.) חמימות. כלומר שלא נפח ממש אלף בנשימה כדרך המחמם בנשימתו את ידיו דאין זה ליצוי כלל: מלאכה מחשבת. נתקיימה מחשבתו דניחא ליה ברוח מסייעמו: ברתני' או עפר. לחכה נירו ומתקלקל: גב' דשניה אש גבייהו. אין בני אדם מודהרין בהן ללכך עומדין הלכך איכא למימר זה פשע: אצל גו"ש כו'. דאיכא למימר אנוס היה: וול"י. פלוגתא דרבי יהודה בהאי פירקא (ד' ס"א): כל זעלי קומה. אף זעלי חיים ואילנות: נירו. חרישה שלא נורע. סכסוך שי"ך צאננים לחיכה צשאר דכריס: הוה אמינא מה שצנדה. תבואה קאלמר קרא ולא קרקע ממש להכי כתב קמה צהדיז להשתא אחרני שדה לגופה של קרקע: הכי גרסינן כולי האי נמי לאין דומין. כלומר לכלל תשופים הצדיקים שקודמים לפורענות: עיזופא הוה. שלא יראו צנעה העמדה ללא דכתיב כו': צ"י

לייבה ולבתה הרוח אם יש בליבויו כדי ללבות חייב ואם לאו פשוט. צשאין ברוח צפני עממו כדי ללבות מיירי דאי צשע צו כדי ללבות אפילו צשע בליבויו המלצה כדי ללבות למה יתחייב צדללו איהו נמי היה הולך ומוקף אלף ודאי צשאין ברוח כדי ללבות מיירי ולכך צשע בליבויו כדי ללבות מייד המלצה כי הוא עשה הכל דהוה ליה כמו זה יכול זה אינו יכול דחשיב אינו יכול מסייע שאין צו ממש צפרק המלציע (שנת ד' נג. וסס) ואם אף צלציוו כדי ללבות אע"פ שגס ברוח אין כדי ללבות פטור ללא מיחייב משום אשו אלף אס כן עשה כל כך צפני עממו צלא סיוע הרוח או דבר אחר שיוכל להזיק ברוח מנציה אחר גמר המעשה שלו דהכי משמע המציעיר את הצערה שצפני עממו עשה את הצערה שיכול להזיק ברוח מנציה ולכך כאלן פטור צדללו ליצוי לא הימה יכולה להזיק והליצוי דהיינו גמר שיעיתה לא עשה המלצה צפני עממו ופרין אמנא פטור ליהו כשעושה הליצוי ע"י סיוע הרוח כאלו עשאה צפני עממו כמו לענין שנת דחשיב זורה ורוח מסייעמו כעושה צפני עממו ומשני אביי הכא צמאי עסקין כגון שליבס מזל אחד שצנעין זה אין דרך הרוח לסייעו ולכך כי מתרמי שנסמיע בליבויו הרוח פטור ללא הוה ליה לאסוקי אדעתיה שצטרפך ליצוי הרוח ע"ל ליצוי דלא שכיח שצטרפו ולא הו"ל להזהר בכך וימר מצרוח שאין מנציה כך פרי"ו ועוד יש לפרש כגון שליבס מזל אחד שאין בליבויו ללבות כל המדורה ולא ברוח אלף דז אחד דמדורה ליבס היה וזד אחר ליבס הרוח ואם לאו הימה המדורה מתלצה כי אס מזל אחד היה הולך וכזה ממתת שהוא מושע וממתת שהשאות מתמצרות יחד מתגדלת האש ומוקת ולא דמי השתא לזורה ורוח מסייעמו דמה שליבס לא סיוע הרוח כלום: רבא אמר בנן שליבס ברוח מנציה ולייבתה הרוח ברוח שאין מנציה. וה"פ אס יש בליבויו כדי ללבות עס רוח מנציה מייד דחשיב כאלו עושה הכל צפני עממו ואם לאו שאין בליבויו צפני רוח מנציה כדי ללבות אלף ע"י רוח שאין מנציה שסייעמו נעשה המלצה פטור דברוח שאינה מנציה לא הוה ליה לאסוקי אדעתיה: רב"י וירא אמר בנן דצמרה צמורי. לא נפח צלור כעין נשיבת הרוח אלף חוס הצל פיו הוציא על האור ללצומו והכי קאלמר

סלתא שרגא דההוא ודאי מעשה דיריה גרמו: שלא ביד פקח הפקח חייב וכו': אמר ר"ג בר יצחק מאן דתני ליבה לא משתבש ומאן דתני ניבה לא משתבש מאן דתני ליבה לא משתבש דכתיב יבלבת אש ומאן דתני ניבה לא משתבש דכתיב בורא נבש שפתים: לבתה הרוח כולן פטורין: ת"ר אלייבה ולבתה הרוח אם יש בלבויו כדי ללבותה חייב ואם לאו פטור אמאי ליהו? כוורה ורוח מסייעתו אמר אביי הכא במאי עסקין כגון שלייבה מצד אחד ולבתו הרוח מצד אחר רבא אמר כגון שליבה ברוח מנציה ולבתו הרוח ברוח שאינה מנציה ר' יורא אמר כגון דצמרה צמורי רב אשי אמר כ"י אמרינן זורה ורוח מסייעתו ה"מ לענין שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה אבל הכא גרמא בעלמא הוא וגרמא בנוקין פטור: מתני' יהושולא את הבערה ואכלה עצים או אבנים או עפר חייב שנאמר כ"י תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השרה שלם ישלם המבעיר את הבערה: גב' אמר רבא למה לי דכתב רחמנא קוצים גדיש קמה ושרה צריכי דאי כתב רחמנא קוצים ה"א קוצים הוא דחייב רחמנא משום דשכיח אש גבייהו ושכיח דפשע אבל גדיש דלא שכיח אש גבייהו ולא שכיח דפשע אימא לא ואי

כתב רחמנא גדיש הוה אמינא משום דהפסד מרובה הוא אבל קוצים דהפסד מועט אימא לא קמה למה לי מה קמה בגלוי אף כל בגלוי ולר' יהודה דמחייב אנוקי טמון באש קמה למה לי לרבות כל בעלי קומה ורבנן לרבות כל בעלי קומה מנא להו נפקא להו מאו הקמה ורבי יהודה * או מיבעי ליה לחלק ורבנן לחלק מנא להו נפקא להו מאו השרה ורבי יהודה א אידי דכתב רחמנא או הקמה כתב או השרה שדה למה לי לאתויי ילחכה נירו וסכסכה אבניו ולכתוב רחמנא שדה ולא בעי הנך צריכא דאי כתב רחמנא שדה הוה אמינא מה שבשרה אין מידי אחרניא לא קמ"ל אר"ש בר נחמני א"ר יונתן אין פורענות באה לעולם אלא בזמן שהרשעים בעולם ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים תחלה שנאמר כי תצא אש ומצאה קוצים אימתי אש יוצאה בזמן שקוצים מצויין לה ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים תחלה שנאמר ונאכל גדיש ואכל גדיש למה נאמר אלא ונאכל גדיש שנאכל גדיש כבר: תאני רב יוסף מצי דכתיב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר כיון שניתן רשות למשוחית אינו מבחין בין צדיקים לרשעים ולא עוד אלא שמתחיל מן הצדיקים תחלה שנאמר והכרתיו ממך צדיק ורשע כבי רב יוסף כולי האי נמי לאין דומין א"ל אביי טיבותא הוא לגבייהו דכתיב כי מפני הרעה נאסף הצדיק אמר רב יהודה אמר רב לעולם

אס יש בליבויו צפני עממו כדי ללבות מייד חייב ואם לאו פטור אע"פ שצפניע הרוח מלצה ללא נשיבת הרוח לזימור שלו ויסייע על ידה ללבות ללא שכיח שצטרפך נשיבת הרוח עס הצמור לסייעו כי הם מקלקלים זה את זה אע"פ ששניהם מזל אחד כי הזימור חס והרוח קר:

רב אשי אמר כי אמרינן זורה ורוח מסייעתו הני מיירי לענין שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה. וכשגורס לזרות הרוח המסייעתו הוי מלאכת מחשבת ולהכי חייב צגרתמ זרייה זו אלף עושה מעשה של זרייה צפני עממו לא אקרי (זורה) לכך לענין האש ככל שאר גרמות דקי"ל גרמא צנוקין פטור ומר צר רב אשי דפרין גבי רקתא צלא יחפור (כ"ג ד' טו. וסס) מאי שנא מזורה ורוח מסייעתו מלי סגר כרד אשי דהכא דהתם לענין מיוצ הרחקה חשיב גיירי דלייה ורין להרחיק ואפ"י ש"י ויסקי כמו הרחקה כולם מהשוין חשיב גיירי דלייה לענין הרחקה אע"ג דלא חשיב ליה התם אלף גרמא דפטור ממשלומין מ"מ אסור ורין להרחיק וכן היואל מתחת הפטיש דחשיב מויק משום דניחא ליה דחיל ומכה צכח כל כך שאחר גמר כמו יויק ברוח מנציה וכן משני צלא יחפור ולא לרה להעמיד שמכה כל כך צכח עד שמויק צכח אדם לצדו צלא רוח דאס כן לא הוה מני לה גבי נוקין דאס אלף גבי נוקין דאס:

והכא גרמא בנוקין. ממוך כך נראה דאס שניס הביאו ע"ס ואור וליצוי שניהם ואין צכל אחד כדי ללבות פטור ומימה הוא: לרבות כ"י בעלי קומה. צקוטרכס פירש כל צ"ח אלף צירושלמי משמע דמרכי אילנות וכל דבר המחזיק והכי איתא התם אי מה הגדיש מיוחד שהוא מלוש מן הקרקע אף כך שהוא מלוש מן הקרקע ת"ל או הקמה:

גליון הש"ס

גמ' או סיבגי ליה לחלק. עיין מולין דף פו ע"ב סו' ד"ה תלמך ז"ע:

רבינו חננאל

סילתא או שראגא דההוא ודאי מעשה דיריה קא גרימ קיימא לן דרבי ואנן על גב דריש לקיש משמיה דר' יוחנן דהוא רבי דר' יוחנן פליג עליה כיון דבהריא לא אןשכחן פלוגתיהו לא דחין לר' יוחנן. [בא] אחד וגיבי המנבה חייב מאן דתני ליןבה לא מישתבש דכתיב בלבת אש ומאן דתני ניבה לא משתבש דכתיב בורא נבש שפתים. תרויהו חדא טעמא גינהו... [לבתה הרוח כולן פטורין. ת"ר] ליבה [לבתה הרוח אם יש בלבתה] כדי ללבותה חייב ואם לאו פטור... [בא] זה. פי' גורא, עצים בישים, סילתא, עצים קטנים, שראג, נה, י"ד יורא אמר דצמורי צמורי. פי' הממא חמומי שלא שפך בשפתיו אלא פטר פיו וישקן מן הגרין היינו רוח חם לפיכך אינו דומה לזורה ורוח מסייעתו. פי"א שלא היה מלבה בכל חו"א לא משום ע"ב האור, וליכחו הרוח.

המשך הנספח בעמוד הבא.

מסורת הש"ס

6) [תוספתא פ"ח, ט] תמורה טו: א א ס"א שמינו שוריי, ד) [תוספתא פ"ח, ט] [לנקט ע"כ אהא ריש בן אלעזר וביה בתוספ' פ"ח ובערוך ע"כ חלה א, ו] ס"א חלה, ז) מיר טו: ט, ח) [גיטין ו: א] ט) [דף ע"ג, ו] י) [ספ"ט] כ) [ז"ל תמא וע"ש, ט] ז"ל כפ"ה דכחאס מ"ה (מ) ד"ה מ"כ,

הגהות הב"ח

6) נ"ב אמר ר' הוה עשיו עמנו כ"ל ובינה אמר רב נמק:

גליון הש"ס

רש"י ר"ה ישוע הבן ב"י ישוע בתיבנין, ז"ל ישוע מתרומת ופיק (שמות ד') ועי' רש"י ע"ז דף ד' ע"א ד"ה לה ש"ס:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

א) נ"ב שאין בי עין אלא עין אורח הנו, ז"ל ישוע מקובלת ומתעלה ב"ח כמב ענין אחר ודביו ממוסד ק"מ סתויה דכמויות דף ט"ז דגנה יונק שבת:

לעני רש"י

פלידרא"א [פלידריא"א] לאהב.

מוסף רש"י

גובה. מילין (חזקוני נ"א: ז"ל) פלניט' בלע"ז, זעק מכלל לני, כמו גבוה גבוה בלתייה דסיסא (תורה טו:), לסטום מוויין, בהמה דקה אין יוליס לשומרה והולמ רועה בשדות אחריס (ט"ט), מבי אחא רב לבבל, וקע עשיה כשרא, ורשמואל הוא כשרא, אכל מעיקרא לא, ואע"ג דגמרי למשלה יכניה לבבל והכרס והמסגר עמו לא פסקה תורה מהס (גיטין א:), שבעה הבן, מלה שהיא לטוף ' (רשב"ם ב"ב ט:), ישוע הבן. פ"טין (ע"ז ד:).

והטעם. המקצץ את ההצמות ליום השוק: לוקח ושומט או לוקח ושוטה. עד יום השוק שלשים יום למקחו: ובלבד שלא ישהה את העגונה. המאומרת למקחו שלקה סמוך לעת השוק לא ישהה אותה לאחר יום השוק להשלים שלשים יום

כמו הלהן מעגנה (רות א) תאחרנה מלהשגא: אלא קושרה. ורובן פליגי עליה דרבנן גמליאל: גונית. פלידרא"א זעק מפני כחז הלכ לא היה יכול להשיב רוחו: לפטים מוויין. רועה בשדות אחריס וגוחל את הרצים: שפיו מרעין: בהמה דקה שנהן בחורשין: ואע"פ שפיו חורשין סמוך לפטים. ולא היו רועין בשדות אחריס ומשום חורשין ליכא גול דלמך לעילוי אכל מגדלין בחורשין ולקמן (דף פ"א). נמי בתקנת יהושע מיקן שלא יקפיד בעל היער על כך אפי' הכי נענשו מפני ששדה קטנה הייתה צינייה ושל אחריס הייתה: רועה. בהמות שלו: ששעה שפונה. שלא לגדל בהמה דקה עוד: כלבים והוייסי. תנן במתניתין⁶ לאסור לגדלן: חיה דקה. כלבים ושועלין: כלבים כופריים. קטנים וננסים הם. ל"א כלבים גדולים של יידיים ואין מויקין: חולדות סנאין. גדולות כסנה: לנקר את הכים. מן העכברים: וורדיני סנה: דקטיני. דקים: דמסאני שקיה. שוקיה גזיין: צבול כארץ ישראל. עמיוס גלות יכניה רבו שם תלמידים ומתיישבו שם שיצאו קצוע: יודך מאי הלא יש לך בהמה דקה: חובה. שם אשתו: תקברינהו כנה. שאתה סומך עליה והיא אינה יכולה לשמור: מני אחא רב צבול רבו ממתישין שם מפני ישיבתו. לישגא אחרינהו הוא צא ולמדנו להזהר בך שבעה הני. ברית מילה על שם שבערו עליו שבעה ימים: ישוע הני. משמה ששועין לפדיון הבן כסור. ששוע מתרומתין פורקן כמו פדיון: רב לא עייל קמיה דשמואל. טעמא אחרינן לקמן: שמואל

השליט ומיהו צפרק שני מיריס (מיר דף ט: ושם) צבי הקפת הראש אין שייך לפרש כן דלמך ליה רב דאלא צר אהבה לרב הוהא לדיך מאן מקיף להו אמר ליה חובה א"ל חובה תקברינהו לבנה ואין שייך לפרש שם אלא לשון קללה אי נמי יש לומר אין יראה שמתענה בקבורת צניה: מבי אתא רב צבב"ה. פי' בקונטרס והיו מתישין שם מפני ישיבתו והיו רוב שדותיהן מישראל וכענין זה פי' צפרק קמח דגיטין דף ג. ושם⁷ עשינו עמנו צבול כארץ ישראל לגיטין מבי אחא רב צבול ונעשינו בקיאיין לשמה מתוך שהרבה ישיבות וקשה ל"מ דא"כ מאי פריך התם ממתני' דעכו כארץ ישראל לגיטין אכל צבל לא והלא המשניות נשנו קודם דאתא רב צבול לבבל וכן כאל לענין בהמה דקה שיש שם רוב ישראל וכן יש צריש צבל מערבין (עירובין דף ק"ח):

לבי שבעה הבן. פ"ה פדיון הבן וכן הערוך וקשה דלע"ג דמתרומתין פדיון פורקן מ"מ אין שייך לשון ישועה ור"ת פי' שגול שם בן ועל שם שהולד נושע וממלט ממעי אמו כדכתיב והמליטהו זכר (ישעיה טו) נקט לשון ישועה והיו רגילין לעשות סעודה: נפק

מרובה פרק שביעי בבא קמא

פ.

והטעם. המקצץ את ההצמות ליום השוק: לוקח ושומט או לוקח ושוטה. עד יום השוק שלשים יום למקחו: ובלבד שלא ישהה את העגונה. המאומרת למקחו שלקה סמוך לעת השוק לא ישהה אותה לאחר יום השוק להשלים שלשים יום

כמו הלהן מעגנה (רות א) תאחרנה מלהשגא: אלא קושרה. ורובן פליגי עליה דרבנן גמליאל: גונית. פלידרא"א זעק מפני כחז הלכ לא היה יכול להשיב רוחו: לפטים מוויין. רועה בשדות אחריס וגוחל את הרצים: שפיו מרעין: בהמה דקה שנהן בחורשין: ואע"פ שפיו חורשין סמוך לפטים. ולא היו רועין בשדות אחריס ומשום חורשין ליכא גול דלמך לעילוי אכל מגדלין בחורשין ולקמן (דף פ"א). נמי בתקנת יהושע מיקן שלא יקפיד בעל היער על כך אפי' הכי נענשו מפני ששדה קטנה הייתה צינייה ושל אחריס הייתה: רועה. בהמות שלו: ששעה שפונה. שלא לגדל בהמה דקה עוד: כלבים והוייסי. תנן במתניתין⁶ לאסור לגדלן: חיה דקה. כלבים ושועלין: כלבים כופריים. קטנים וננסים הם. ל"א כלבים גדולים של יידיים ואין מויקין: חולדות סנאין. גדולות כסנה: לנקר את הכים. מן העכברים: וורדיני סנה: דקטיני. דקים: דמסאני שקיה. שוקיה גזיין: צבול כארץ ישראל. עמיוס גלות יכניה רבו שם תלמידים ומתיישבו שם שיצאו קצוע: יודך מאי הלא יש לך בהמה דקה: חובה. שם אשתו: תקברינהו כנה. שאתה סומך עליה והיא אינה יכולה לשמור: מני אחא רב צבול רבו ממתישין שם מפני ישיבתו. לישגא אחרינהו הוא צא ולמדנו להזהר בך שבעה הני. ברית מילה על שם שבערו עליו שבעה ימים: ישוע הני. משמה ששועין לפדיון הבן כסור. ששוע מתרומתין פורקן כמו פדיון: רב לא עייל קמיה דשמואל. טעמא אחרינן לקמן: שמואל

השליט ומיהו צפרק שני מיריס (מיר דף ט: ושם) צבי הקפת הראש אין שייך לפרש כן דלמך ליה רב דאלא צר אהבה לרב הוהא לדיך מאן מקיף להו אמר ליה חובה א"ל חובה תקברינהו לבנה ואין שייך לפרש שם אלא לשון קללה אי נמי יש לומר אין יראה שמתענה בקבורת צניה: מבי אתא רב צבב"ה. פי' בקונטרס והיו מתישין שם מפני ישיבתו והיו רוב שדותיהן מישראל וכענין זה פי' צפרק קמח דגיטין דף ג. ושם⁷ עשינו עמנו צבול כארץ ישראל לגיטין מבי אחא רב צבול ונעשינו בקיאיין לשמה מתוך שהרבה ישיבות וקשה ל"מ דא"כ מאי פריך התם ממתני' דעכו כארץ ישראל לגיטין אכל צבל לא והלא המשניות נשנו קודם דאתא רב צבול לבבל וכן כאל לענין בהמה דקה שיש שם רוב ישראל וכן יש צריש צבל מערבין (עירובין דף ק"ח):

לבי שבעה הבן. פ"ה פדיון הבן וכן הערוך וקשה דלע"ג דמתרומתין פדיון פורקן מ"מ אין שייך לשון ישועה ור"ת פי' שגול שם בן ועל שם שהולד נושע וממלט ממעי אמו כדכתיב והמליטהו זכר (ישעיה טו) נקט לשון ישועה והיו רגילין לעשות סעודה: נפק

השליט ומיהו צפרק שני מיריס (מיר דף ט: ושם) צבי הקפת הראש אין שייך לפרש כן דלמך ליה רב דאלא צר אהבה לרב הוהא לדיך מאן מקיף להו אמר ליה חובה א"ל חובה תקברינהו לבנה ואין שייך לפרש שם אלא לשון קללה אי נמי יש לומר אין יראה שמתענה בקבורת צניה: מבי אתא רב צבב"ה. פי' בקונטרס והיו מתישין שם מפני ישיבתו והיו רוב שדותיהן מישראל וכענין זה פי' צפרק קמח דגיטין דף ג. ושם⁷ עשינו עמנו צבול כארץ ישראל לגיטין מבי אחא רב צבול ונעשינו בקיאיין לשמה מתוך שהרבה ישיבות וקשה ל"מ דא"כ מאי פריך התם ממתני' דעכו כארץ ישראל לגיטין אכל צבל לא והלא המשניות נשנו קודם דאתא רב צבול לבבל וכן כאל לענין בהמה דקה שיש שם רוב ישראל וכן יש צריש צבל מערבין (עירובין דף ק"ח):

לבי שבעה הבן. פ"ה פדיון הבן וכן הערוך וקשה דלע"ג דמתרומתין פדיון פורקן מ"מ אין שייך לשון ישועה ור"ת פי' שגול שם בן ועל שם שהולד נושע וממלט ממעי אמו כדכתיב והמליטהו זכר (ישעיה טו) נקט לשון ישועה והיו רגילין לעשות סעודה: נפק

השליט ומיהו צפרק שני מיריס (מיר דף ט: ושם) צבי הקפת הראש אין שייך לפרש כן דלמך ליה רב דאלא צר אהבה לרב הוהא לדיך מאן מקיף להו אמר ליה חובה א"ל חובה תקברינהו לבנה ואין שייך לפרש שם אלא לשון קללה אי נמי יש לומר אין יראה שמתענה בקבורת צניה: מבי אתא רב צבב"ה. פי' בקונטרס והיו מתישין שם מפני ישיבתו והיו רוב שדותיהן מישראל וכענין זה פי' צפרק קמח דגיטין דף ג. ושם⁷ עשינו עמנו צבול כארץ ישראל לגיטין מבי אחא רב צבול ונעשינו בקיאיין לשמה מתוך שהרבה ישיבות וקשה ל"מ דא"כ מאי פריך התם ממתני' דעכו כארץ ישראל לגיטין אכל צבל לא והלא המשניות נשנו קודם דאתא רב צבול לבבל וכן כאל לענין בהמה דקה שיש שם רוב ישראל וכן יש צריש צבל מערבין (עירובין דף ק"ח):

לבי שבעה הבן. פ"ה פדיון הבן וכן הערוך וקשה דלע"ג דמתרומתין פדיון פורקן מ"מ אין שייך לשון ישועה ור"ת פי' שגול שם בן ועל שם שהולד נושע וממלט ממעי אמו כדכתיב והמליטהו זכר (ישעיה טו) נקט לשון ישועה והיו רגילין לעשות סעודה: נפק

השליט ומיהו צפרק שני מיריס (מיר דף ט: ושם) צבי הקפת הראש אין שייך לפרש כן דלמך ליה רב דאלא צר אהבה לרב הוהא לדיך מאן מקיף להו אמר ליה חובה א"ל חובה תקברינהו לבנה ואין שייך לפרש שם אלא לשון קללה אי נמי יש לומר אין יראה שמתענה בקבורת צניה: מבי אתא רב צבב"ה. פי' בקונטרס והיו מתישין שם מפני ישיבתו והיו רוב שדותיהן מישראל וכענין זה פי' צפרק קמח דגיטין דף ג. ושם⁷ עשינו עמנו צבול כארץ ישראל לגיטין מבי אחא רב צבול ונעשינו בקיאיין לשמה מתוך שהרבה ישיבות וקשה ל"מ דא"כ מאי פריך התם ממתני' דעכו כארץ ישראל לגיטין אכל צבל לא והלא המשניות נשנו קודם דאתא רב צבול לבבל וכן כאל לענין בהמה דקה שיש שם רוב ישראל וכן יש צריש צבל מערבין (עירובין דף ק"ח):

עין משפט

ק"ו א ב מ"י פ"ה מהלכות מקי ממון הלכה ז סמך ע"פ או עומד מ"י מט: קלח ג ד מ"י שם ה"י סמך שם טור ו"ע מ"מ סמך מט סעף ד: קלח ה ו מ"י פ"ח מהלכות נדרים הלכה יג סמך לאון נכז עוש"ע י"ד סמך ר"ע סעף ה: ק"ו ז מ"י פ"ה מה"ל מקי ממון הלכה ז סמך ע"פ או עומד מ"י מט: ק"ב ח מ"י שם הלכה ח סמך שם טור מ"מ סמך מט:

רבינו הונאל

ובלבד שלא ישהה את (העגונה) [העגונה] שבין ל' יום. פי' אחרונה כמו הלהן העגנה, כלומר האחרון. ה"י משה בחסיד אחד שהיה גונח מלבו ושאלו הרמאים האמרו אין לו תקנה עד שייק חלב עו רותח משחרית לשחרית. פי' מוציא קול כעין שעול ומשליך דם. רש"י אומר מגדלין כלבים כופריים והחולות קופים והולדת הסנאין הפני שעשויין לנקר את הבית. פי' ככל קטן שצווח במדינה והחולות וקופדין. קאת וקפוד. שמה קנה קפוד. חרובים קופרא בלשון ישמעאל קפוד. מאי חולדת הסנאין אמר רב יהודה שרצו וחוצא. איכא דאמרי תרוא קוטיני שקי ורעיא בני ורדיני. מאי שרצו דמיתו שקי. א"ל רב אדא בר אבהו לרב הונא דידן מאי א"ל דירי קא מטרא להו חובה. פי' שם אשתו. חובה תקברינהו לבנה. פ"ח ז"ל דה"ק ובי רועה היא לקבור את ביה שא לא תהא עוסקת לגדלם אלא עוסקת לגדל את הצאן. והוא כשגנה שרצאה מלפני השליט. רב רשמואל ר"א אקילו לבי שבעה הבן, ואמר ליה לבי ישוע הבן. שבעה הבן, פי' לבית המילה. ישוע הבן, פי' יום לדת הבן. כרבותי והמליטהו זכר. ישוע ומילוט, אחד הוא. והיה מנהגם ליינס לבבד אבי הבן בבשורת בן זכר.

עין משפט גר מצוה

יד א ב ג מ יי פיה
מלכות סנהדרין
הלכה מ וכלה ט סמג
עשן לה טושיע ח יי מ
כ טעף א:
בז ד מיי שם הלכה י
ועין כתיב וכלמ
טושיע שם טעף ג:
בז ה ר ד מיי שם הלכה
יא סמג שם טושיע
שם:
ח ז מיי שם ועי שם
סמג שם טושיע שם
טעף ג:

רבינו חננאל

אין בבבל ובחוצה לארץ
שליחותיה דאיי בארין
ישראל קאבעדין, מדי
דהוה אחריות והלואות
שאנו גובין בשליחות בני
ארץ ישראל. וכי עבדין
שליחותיה בממונא,
בקנסא לא עבדין
שליחותיה, ואיכא
כי עבדין שליחותיה
במילתא שכיחא ואת בה
חסרון כס, שכיחא ולי
בה חסרון כס, או את בה
החסרון כס ולא שכיחא
לא עבדין שליחותיה.
ושור בשור שאמר רבא
שגובין בבבל, בשן ורגל
דמועדין תחלתן, ולא
שור בלבד אלא כל
שהוא כיצא בזה גובין,
בגון אבות נויקין ושור
דומיין, ויכא לא אפישר
להבער, ושאר אבות דר'
חיה ור' הושעיה בגון
ד' שומרון ורפי ושבתי
ונגב בקין ונולין, ירעיה
ודומיין, ויכא לא אפישר
להאדור, והמסור אף על
גב דייבוא בעלמא, הני
כליה ויציא בהן ארבעין
נוקין מוון גובין בבבל.
ואפילו דינא דרגמי גובין
לרבא, כרפס דרפייה
לכא אשי ואגבי דינא
דגרמי כי כשורא דצלמי,
ובהווא דאחוי כריא
דחייטי וחייתיה רב חננין,
ואמר רבא ואם הרהר
מעצמו כמי שנישא ונתן
בין דאמי, והנה דן רב
נחמן ביריבא ואחוי, וכל
שכן ביתר מזה. וכן נויק
בהמה באדם, כגון הווא
בראחא דאכלה לילישא
ואחוקן וזימא, וחמריא
אכלה לנחמא ופליטה
לסלא, וכיצא בה שון
נויקין בהמה באדם כולן
בגבין להו בבבל. ובקין
אין גובין בבבל, לפי
שהוא תם, וקיימא לן פלגו
נויקא קיימא רבא, ומועד,
הא אמר רבא אין מועד
בבבל. וכולן אמר רבא או
תפס לא מפיקין מיניה,
דיכחאו תורא דאלס ידיה
ויקרא. וב שפא דאגבי ת'
חיי לבישתא, לית הלכתא
כתיב, צער, כווא בשפד
או במסמר, אפילו על
צפרניו מקום שאינו עושה
הבורה. מי הוא זה הנגמ
שנה לנו שמשלם צער
שלא במקום נזק. אמר רבה
בן עזאי היא, דתניא ר'
אמי כיה נאמר תחלה, בן
עזאי אמי: חבורה נאמרה
תחלה. פיר', ר' סבר כיה
דלית בה חבורה משמע.
ולא היה צריך לכתוב
חבורה דמיין דמילתא

החובל פרק שמיני בבא קמא

פרד:

קנסא קמנבית בבבא. לאו דוקא קנס אלא משום דלית ציה
חסרון כס קרי ליה קנס: **א** נמי אית ביה חסרון כס
ורא שביח לא עבדין שליחותיהו. וגלות וחזנות דבעי מומחיס
דלאמר צפרק קמא דסנהדרין (דף טז):
מילתא דלא שכיח היא (טפי) אכל
הולאות והולאות שכיחי וכן יש
בהגמרש (גיטין דף פט: ושם) ומימיה
דכמה מקומות שהיו דנין דיני גולות
בהגול (לקמן דף טז): ההוא גברא
דגול פלגא דמורא ובהגול צמרא
(לקמן דף טז). נרשאה גנב ספרא
והוא דגנב גלימא ובהרבה מקומות
יש לדמות לכל הנהו איידי בתפס או
ע"י דא"ל אצטרו דינא לא"י כדלאמר
צפרק קמא (דף טז): וי"מ דדוקא
גולות שע"י חזנות כגון דמננז צי
מרי ומנו האדדי עד שתקא אחד מהן
וגול את חזירו דכי האי גונא לא
שכיח (טפין) ולא עבדין שליחותיהו
ומעשים בכל יום שאנו דנין דיני
גולות: **צער** שרא במקום נזק
דמשחלם מאן תנא. פירשתי בסוף
פרק ז' (דף טז): ושם ד"ה (הא):
כלל

אלהים בעינן וליכא אלא שניא שור
בשור ושור באדם שליחותיהו קא עבדין
מידי דהוה אהודאות והלואות אדם באדם
ואדם בשור נמי שליחותיהו קא עבדין מידי
דהוה אהודאות והלואות אמרי כי קא עבדין
שליחותיהו במידי דקים לן בגויה במידי דלא
קים לן בגויה לא עבדין שליחותיהו אמרי
שור בשור ושור באדם נמי לא קים לן בגויה
אלא פוק חוי (ה) היכא מודבני תורא בשוקא אדם
באדם ואדם בשור נמי פוק חוי היכא מודבני
עבדי בשוקא ועוד תשלום כפל ותשלום
ארבעה וחמשה דקייצי נעבד שליחותיהו
אמרי כי קא עבדין שליחותיהו בממונא
בבבא לא עבדין שליחותיהו אדם באדם (ו)
דממונא הוא נעבד שליחותיהו (כ) כי קא
עבדין שליחותיהו במילתא דשכיחא אדם
באדם דלא שכיחא לא עבדין שליחותיהו

אלהים צעינן. דהא כולהו צפרשא אלה המשפטים כתיבי אדם צאדם
וכי ירצון אדם צשור וכי יגמ (שמות כא) וזהוהו פרשה כתיבי עד הלאה יבא
דבר שניהם (ו) וקסבר אכולהו קאי וקסבר אכולהו קאי וקסבר אכולהו קאי
קמא (דף טז). שור צשור ושור צאדם
נמי התם כתיבי שור צשור וכי יגוף
שור וגי' שור צאדם ארבעה שומרים:
התם כתיבי (שליחות יד התם כתיבי):
מידי דהוה אהודאות והלואות.
דלאמר צפרק קמא דסנהדרין (ד' ג.)
דלא צעינן מומחין שלל תנעול דלת
צפני לוויין. הולאות הצא לידון בעדי
הולאה שאמרנו צפנינו הודה לו
והולאות שצא לידון בעדי הולאה
שומרים צפנינו הודה לו: דלא קים
לן. כגון הכא דצעינן למשיימיה:
שלומוי כפל נעבד שליחותיהו.
אלמנה קיימא לן דלאן דנין דיני
קנסות צצבל: אדם צאדם ממונא
הוא. דקא מפחמיה מלמיה: ופנס.
שייך צאונס ומפחה והוא צמקוס

נוק דלומדים כמה אדם רואה ליתן
צין שפחה צמולה לצעולה להשיאה
לעצדו שיש לו קורת רוח ממנו אלמא
ממונא הוא דלפחמה מכספא. בושט
לאו קנס הוא שחי לן קניז אלא
לפי המציאות והמציאות: ד' מאה
ויו. כדמתן כרס צאנו חלש צשערו
כו' צמתני' (לקמן דף טז): דשלל ליה רב
חסדא. בהנמיח את הכד (לעיל דף טז):
חסרון כס ושיחא. הולאה והולאה:
מאי איריא שור דאויק אדם. דלא
שכיח לגמרי: אפילו אדם דאויק
אדם. דשכיח טפי קאמר רבא דלאן
לנין: צספ. אין גובין דקיימא לן
פלגא נוקא צקנסא פד' (ד' טז):
אין מועד צצבל. דכיון דמנגימות
דממות לא מיימין ליה לצי דינא
היכי מייעד ליה: והא לא שכיחא
הוא. לצא שור מועד מארץ ישראל
לצבל ואמרין לעיל צמילתא דלא
שכיח לא עבדין שליחותיהו: אלא
כי קאמר רבא. דשור צשור גובין
צצבל: צשן ורגל קאמר. כגון
שמתחך מצזירו להנחמו והויקו
(והפילו על שור אחר) דהיינו מולדה
דשן או שויק את שור מצזירי גופו
דכך הילוכו שדפסו ולא כוון דהוי
מולדה דרגל: צער שלא צמקוס
נוק. כי ממנית' על צפורנו דלא
אפחמיה: ה"ג רבי אומר כויה נאמרה
סחילה בן עזאי אומר חבורה נאמרה
סחילה: כויה דליס צה חבורה
משמע. והיינו דקאמר כויה לחודה
נאמרה סחילה כלומר כויה שנאמר
צפסוק סחילה היינו שומעין שיהא

חייב על כויה גירדא אפילו צלל חבורה לייכא אלא צער לכך הוצרכה חבורה ללמד כלום
רפוי משום חבורה משלם נמי צער אכל שלל צמקוס חבורה כגון על צפורין פטור דלער צלל נזק לא משלם דלאי לחו משום הכי לא
אצטרך חבורה דהשתא כויה צלל חבורה שמעינן דחייב כל שכן חבורה שיש צה נזק: בן עזאי סבר כויה דאיה צה חבורה משמע.
היינו דקאמר חבורה נאמרה סחילה כלומר מכויה האמורה ראשונה היינו שומעין שאין חייב אלא צמקוס שיש צה חבורה דסתם
כויה יש צה חבורה לפיכך הוצרכה מורה לכתוב חבורה צהדיא דהשתא על כרחך כויה דרישא צלל חבורה היא וחייב צעור צלל
נוק צמתניתין: איפכא מסתברא. ומתניתין רבי היא ולא בן עזאי דלא עקרינן ליה מרבי דהוא סדרה ועוד דהכי מסתברא טפי
דהא נאמרה דקאמרי רבי וכן עזאי אמסקנא דמילתא קיימי דמתוקמא צה דרשא דקרא ולא אמשמעות קמא קאי דסוף המקרא
עמד להוליו והכי קאמר רבי סוף המקרא מוכיח לנו דכויה צלל חבורה חייב חבורה צמתילתו וצער משתלם שלל צמקוס נזק
מאי טעמא כויה דאית צה חבורה משמע כתב רחמנא כו' וכן עזאי אומר סוף המקרא מוכיח לנו דחבורה נאמרה סחילה
כלומר מסוף המקרא אנו למדין שכויה שחייב חבורה צמתילתו איהא אלא אס כן יש עמה חבורה מאי טעמא כויה (נאמרה)
סחילה) דלית צה חבורה משמע כו': ואמסקנא קיימי. האי נאמרה דקאמרי אסוף הדרשה ועיקרה שיהא עומדת קיימי:

מסורת הש"ס

א) גיטין פס' ט' לעיל כו';
ב) שמואל ב' ד' (על כף);
ג) שמואל ב' ד' (על כף);
ד) שמואל ב' ד' (על כף);
ה) שמואל ב' ד' (על כף);
ו) שמואל ב' ד' (על כף);
ז) שמואל ב' ד' (על כף);
ח) שמואל ב' ד' (על כף);
ט) שמואל ב' ד' (על כף);
י) שמואל ב' ד' (על כף);
יא) שמואל ב' ד' (על כף);
יב) שמואל ב' ד' (על כף);
יג) שמואל ב' ד' (על כף);
יד) שמואל ב' ד' (על כף);
יז) שמואל ב' ד' (על כף);
יח) שמואל ב' ד' (על כף);
יט) שמואל ב' ד' (על כף);
כ) שמואל ב' ד' (על כף);
כא) שמואל ב' ד' (על כף);
כב) שמואל ב' ד' (על כף);
כג) שמואל ב' ד' (על כף);
כד) שמואל ב' ד' (על כף);
כה) שמואל ב' ד' (על כף);
כו) שמואל ב' ד' (על כף);
כז) שמואל ב' ד' (על כף);
כח) שמואל ב' ד' (על כף);
כט) שמואל ב' ד' (על כף);
ל) שמואל ב' ד' (על כף);
לא) שמואל ב' ד' (על כף);
לב) שמואל ב' ד' (על כף);
לג) שמואל ב' ד' (על כף);
לד) שמואל ב' ד' (על כף);
לה) שמואל ב' ד' (על כף);
לו) שמואל ב' ד' (על כף);
לז) שמואל ב' ד' (על כף);
לח) שמואל ב' ד' (על כף);
לט) שמואל ב' ד' (על כף);
לך) שמואל ב' ד' (על כף);
לם) שמואל ב' ד' (על כף);
לנ) שמואל ב' ד' (על כף);
ס) שמואל ב' ד' (על כף);
סא) שמואל ב' ד' (על כף);
סב) שמואל ב' ד' (על כף);
סג) שמואל ב' ד' (על כף);
סד) שמואל ב' ד' (על כף);
סה) שמואל ב' ד' (על כף);
סו) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כף);
סז) שמואל ב' ד' (על כף);
סח) שמואל ב' ד' (על כף);
סט) שמואל ב' ד' (על כף);
סך) שמואל ב' ד' (על כף);
סכ) שמואל ב' ד' (על כף);
סל) שמואל ב' ד' (על כף);
סמ) שמואל ב' ד' (על כף);
סנ) שמואל ב' ד' (על כף);
סן) שמואל ב' ד' (על כף);
סס) שמואל ב' ד' (על כף);
סע) שמואל ב' ד' (על כ

המשך הנספח בעמוד הבא.

המשך הנספח בעמוד הבא.

